

LEVENDE

WWF

NATUR

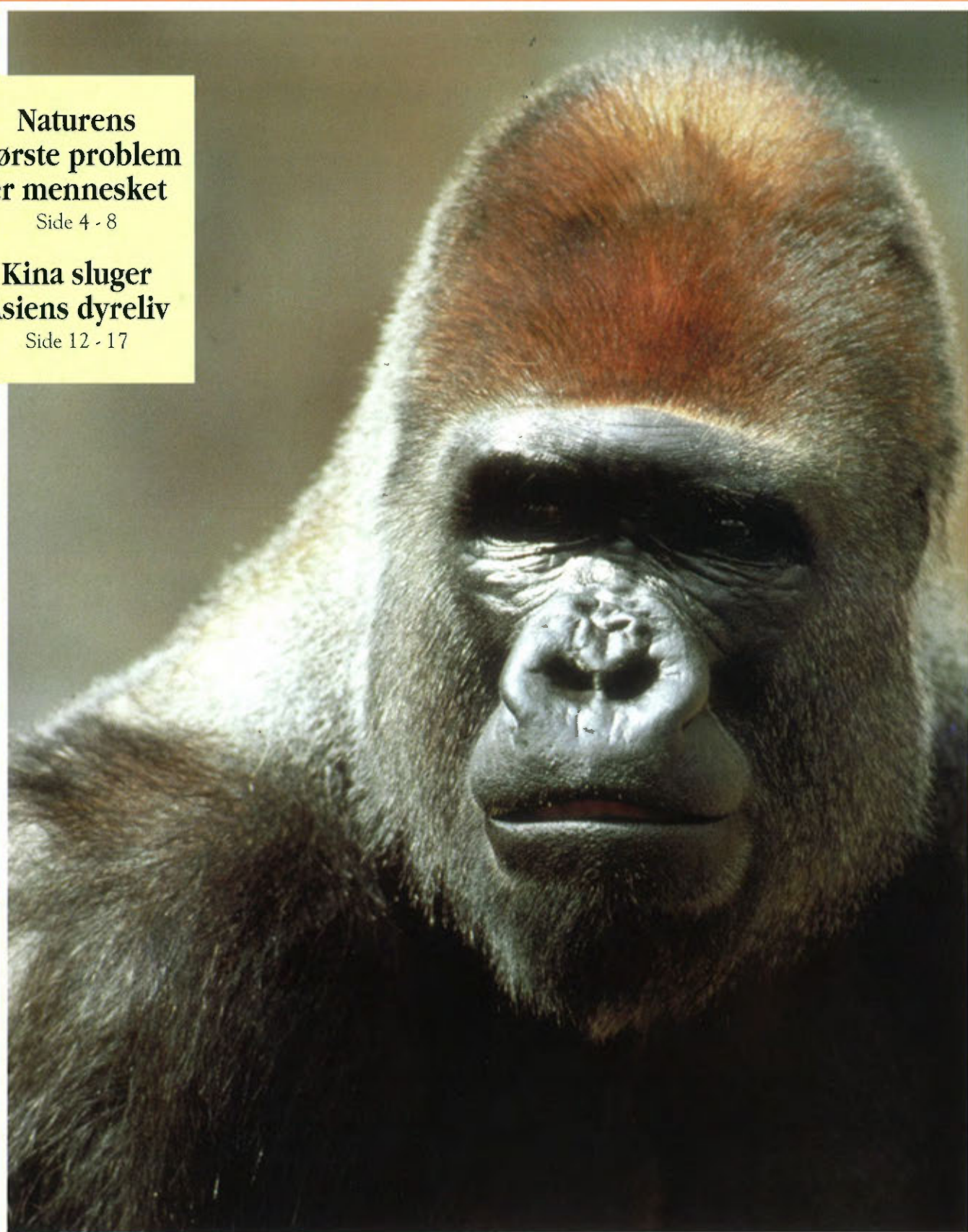
NR. 3, SEPTEMBER 1994

**Naturens
største problem
er mennesket**

Side 4 - 8

**Kina sluger
Asiens dyreliv**

Side 12 - 17

Rejser med Verdensnaturfonden & Albatros TRAVEL

WWF Verdensnaturfonden har indledt et nært samarbejde med rejsebureauet Albatros Travel, der fremover bliver WWF Verdensnaturfondens officielle rejsebureau.

Albatros' kunder bliver herefter automatisk medlem af Verdensnaturfonden (hvis de ikke allerede er det) og bureauet vil i stigende grad arbejde for at fremme den bæredygtige turisme og udvikle begrebet i praksis. Derudover skal bureauet arrangere en række spændende naturrejser rejser for WWF's medlemmer og støtter. I det følgende bringer vi en kort omtale af nogle af disse rejser.

Ecuador & Galapagos samt Peru

Denne spændende natur- og kulturrejse til det sydamerikanske kontinents fredelige oase fører os mellem Andesbjergenes sneklædte tinder til farvestrålende indianiske markeder, gennem den frodige Amazon jungle og videre til Darwins enestående Galapagos øer.

Det er en meget gennemført rejse, hvor vi har lagt vægt på et højt indhold, ekspert rejseleder, rimelig hotelstandard og det bedst tænkelige krydstogt på Galapagos.

Rundreisen er ret traditionel og omfatter bl.a. Quito, Otavalo, Cotacachi, Anaconda jungle Lod-

ge i Amazonas, Mishualli, Banos, damptog til Guayaquil og vulkanen Cotopaxi.

Opholdet spænder fra gode hoteller over den smukke, rustikke Hacienda la Cienega til det helt primitive i junglen. På Galapagos har vi flottet os med en lille 20 personers 1. kl. yacht, der har den store fordel, at den kommer dobbelt så hurtigt frem som de mere kutterlignende både, og samtidigt kan gå ind i små vige.

Deltagerne vil blive tilbudt et tilfølgelsesarrangement til Peru, der omfatter Cuzco, Machu Picchu og Titicaca samt La Paz i Bolivia.

Afrejse: 20. oktober og 23. februar. Pris: kr. 24.990,- (Maximalt 20 deltagere).

Vore spansktalende, danske rejseledere er: biolog Martin Vestergaard (Zoologisk Museum) og biolog Hanne Bloch.

Kenya for WWF medlemmer

Vi har lavet en særlig god og billig Kenyasafari for WWF's medlemmer fra 6/12 til 21/12, hvor der stort set ikke er turister i nationalparkerne, fordi det er lige i forlængelse af regntiden (november) og før julerejserne starter. Safarien vil omfatte de bedste lodges og nationalparker som Tsavo, Amboseli, Nakuru og Masai Mara og de sidste dage slapper vi af på kysten. Rejsen vil således

inkludere den berømte Kilaguni Lodge i Tsavo, Treetops i Aberdare og ikke mindre end tre nætter i den berømte Masai Mara park. Det er en lang og anstrengende rute, men man skal nok få set det meste af Kenyas enestående dyreliv. Prisen ligger på kr. 10.990,- (og så er det meste inkluderet). Der kan deltage 20 (7 i hver bil). Rejseleder bliver en af vore garvede Kenyaspecialister.

**Detaljeret program og tilmelding til
Albatros Safaris på
telefon 33 32 48 10.**

Albatros rejsenyheder 1994/95

Et udpluk af Albatros mange nye spændende naturrejser, der ofte også har et kulturelt islæt.

Antarktis

Vi har igen i år lavet et par helt enestående rejser til Antarktis i samarbejde med Äventyrsresor i Stockholm. Rejsen inkluderer Patagonien og nationalparken Tierra del Fuego samt et krydstogt gennem Beaglekanalen og Drakes sund til Sydsjæthlandsøerne og Den antarktiske Halvø. Rejsen varer ialt 17 dage og koster kr. 33.600,- med afrejse 15. december (afrejse 17. januar er udsolgt). Bestillingen skal være bindende inden 23/9.

Ekspedition til Det ukendte Indonesien

På denne fantastiske rejse besøges de meget isolerede naturfolk Orang Mentawai på den lille ø Siberut ved Sumatras kyst. Der findes ingen veje, transportmidler eller huse, der på nogen måde minder om noget vi kender. Resten af turen er koncentreret om Sumatra. Afrejse 1. november. Pris kr. 13.990,- (samt nogle lokale omkostninger), varighed 23 dage. 8-10 deltagere.

Naturekspedition til Pantanal og Amazonas, Brasilien

Safari og regnskovsekspedition til Pantanal i Mato Grosso og kano-tur på Amazonas. Rejsen er primitiv og byder på en del strabadser inden man slapper af på de fantastiske sandstrande i Natal. Rejsen varer godt 3 uger og kommer til at koste omkring kr. 23.000,-. Afrejsedatoer: 5. november, 17. december og 15. april.

Uganda

I løbet af vinterhalvåret 94/95 afvikler vi to spændende rejser til Uganda i kombination med henholdsvis Kenya og Tanzania. Vi er glade for at kunne være med til at åbne dette smukke afrikanske land, der endnu aldrig er blevet "beriget" med turismens umiskendelige præg. Rejserne ledes af bl.a. vildtbiolog Hanne Lindemann, der besøger de sjældne bjerggorillaer.

Rejserne koster omkring kr. 25.000,- og varer godt et par uger. Afrejsedatoer: 13. oktober og 1. februar

Nepal - Kultur og naturrejse

En anderledes Nepalrejse hvor vi ikke anstrænger os for meget, men koncentrerer os om behagelige vandreture i den frodige Kathmandu, rafting, Chitwan National Park og nyder udsigten over det store Annapurna-massiv fra Phewa søen.

Afrejse 12. februar. Pris kr. 14.800,-. Deltagere: 12. Rejseleder: Søren Lauridsen (medforfatter af Politikens "Turen Går til Nepal").

I kaptajn Cooks fodspor

Rejse til Sydhavets spændende, eksotiske øer, hvor vi blandt andet besøger en del forskellige øer i grupperne Fiji, Cook og Tahiti. En kostbar og meget eksklusiv rejse, med et uhyre spændende program, der bringer deltagerne til nogle af verdens fjerneste og mest utilgængelige afkroge. Rejseleder Henrik Wibrand (der har sejlet jorden rundt og tilbragt 6 år i området). Maximum 20 deltagere. Afrejse 1. april. Pris: kr. 35.000,-.

**Detaljeret program og tilmelding til
Albatros Travel på
telefon 33 32 24 88.**

Levende Natur

Tidsskrift for
international naturbevarelse

Udgivet af

WWF Verdensnaturfonden
Ryesgade 3 F
2200 København N
Tlf. 35 36 36 35
Giro nr. 5 00 20 01

Ansvarshavende redaktør
Anne-Marie Mikkelsen (DJ)

Redaktion

Generalsekretær Lene Witte
Lic.scient. Tommy Dybbro
Mag.art. Kim Carstensen
Cand.phil. Mik Steenberger

Grafisk Produktion

Levison+Johnsen+Johnsen a/s

Lay-out og tilrettelæggelse
Per Zornig

Levende Natur er trykt på
ikke-klorbleget papir

ISSN 0108-7991

Indhold

Mennesket som problem.....4	
King Kong og virkeligheden.....10	
Kina.....12	
Brevkassen.....18	
Naturnoter.....19	
Noter om WWF.....20	
Danske projekter.....22	
Sådan støtter jeg WWF.....24	

Foto: P. Sette/WWF

Forsiden:

Gorillaen er udover chimpanzen menneskets nærmeste slægtning. Dens udseende og skræmmende adfærd har givet den et ry som en skrækelig menneskedræber. I virkeligheden er gorillaen en uhyre fredelig planteæder. Her er det en lavlandsgorilla. Læs om gorillaerne på side 10-12.

Det mener WWF Verdensnaturfonden:

Rent vand er stadig en mærkesag

Forårets store debat om rent drikkevand i Danmark har allerede givet positive resultater. Men der er langt igen, før vi kan være sikre på at have rent vand til os selv, vores efterkommere og dyrene og planterne omkring os.

Miljøministeren har fået forbudt syv af de værste giftstoffer, der truede kvaliteten af vores drikkevand. Det er godt, men det er kun toppen af isbjerget. Ministeren må arbejde videre og få fjernet den række af andre giftstoffer, som ifølge udenlandske undersøgelser kan være lige så problematiske.

Det er også godt, at landbrugsministeren nu har erkendt, at den danske pesticid-handlingsplan fra 1986 ikke har virket efter hensigten. Målet var at opnå en halvering af landbrugets forbrug af giftstoffer inden 1997, men år for år er det blevet tydeligere, at målet ikke kan nås uden yderligere initiativer. Ministeren har nu bebudet, at regeringen vil indføre en afgift på pesticider, og samtidig har man forbedret støtten til det giftfri, økologiske landbrug. WWF Verdensnaturfonden har længe ønsket forbedringer på disse områder, så vi hilser ministerens udspil velkommen. Men begejstrede bliver vi først, når vi ser, at initiativerne også bliver stærke nok til at få den nødvendige virkning.

Samtidig lykkedes det den danske regering at undgå, at de nye EU-regler om pesticider blev en katastrofe for miljøet i Danmark. Vi kan heldigvis opretholde de danske standarder om, at der ikke må være pesticider i grundvandet. Dermed er reglerne gode for Danmark, men de er til gengæld dårlige for Europa, fordi de giver de andre EU-lande nye muligheder for at svække deres nationale standarder for, hvad der må være i grundvandet.

Kampen om det rene vand er altså langt fra vundet endnu. Der forestår store slags-

Foto: Kristian Krogh

Generalsekretær Lene Witte

mål i EU, bl.a. om direktivet om drikkevand, som indeholder regler for, hvilke stoffer der må findes i drikkevandet. Direktivet skal behandles i EU i løbet af efteråret. Igen vil der være ønsker om at tillade fremmede giftstoffer i vandet. Og igen vil det være afgørende, at der er et folkeligt pres på den danske regering - og på de andre regeringer i EU-landene - for at få dem til at forstå, at rent vand er et folkekrav.

Den underskriftsindsamling, vi startede i sidste nummer af *Levende Natur* er et led i det folkelige pres på regeringen. Indtil nu har over 11.000 WWF-medlemmer og støtter skrevet under på kravet om rent vand, en opbakning som vi er meget glade for. Vi vil aflevere underskrifterne til miljøministeren i slutningen af september, så de kan være med til at inspirere hans indsats i den kommende samling i Folketinget.

Hvis du ikke har skrevet under endnu, kan du stadig nå at være med. Ring til os på telefon 35 36 36 35 og rekvirer en underskriftsblanket. Hvis vi har din underskrift inden den 26. september, kommer den med til ministeren. Jo flere vi er, jo stærkere står kravet.

WWF - World Wide Fund for Nature - er en privat og uafhængig international miljøorganisation, som arbejder for at løse globale natur- og miljøproblemer. WWF har afdelinger i 30 lande, og WWF Verdensnaturfonden er den danske afdeling. Formålet med WWF's arbejde er at bevare naturens mangfoldighed (den biologiske diversitet), at sikre at udnyttelsen af naturens ressourcer sker på en bæredygtig måde og at bekæmpe forurening og unødigt forbrug af ressourcer og energi.

Befolkningsekspllosion og overforbrug af Jordens ressourcer.
For naturen handler det om...

Mennesket som problem

Verden står over for en befolkningsekspllosion,
der kan få det til at løbe koldt ned af ryggen på enhver.
Men det er i virkeligheden ikke så meget antallet af mennesker, der giver problemer
- det er alt det, disse mennesker forbruger

Af Kim Carstensen

Hvert minut bliver vi 180 mennesker mere på Jorden. Det er tre personer mere pr. sekund. Eller 92 millioner pr. år. Fra år 1 efter Kristi fødsel tog det 1.600 år, før Jordens befolkning var fordoblet. Fra 1950 tog det kun 37 år at nå en fordobling af befolkningstallet. Og selv om stigningstakten ser ud til at blive lidt langsommere nu, regner man med, at den næste fordobling vil blive nået på 40-50 år.

Det er klart, at det har voldsom betydning for verdens natur, når Jorden skal brodføde så mange nye mennesker hver dag. Og det har da heller ikke skortet på advarsler om, at befolkningsvæksten vil føre til en økologisk katastrofe.

I dag står det klart for langt de fleste, at det vil være umuligt at opnå den bæredygtige udvikling, alle taler så meget om, hvis ikke vi sørger for at stabilisere befolkningstallet og menneskehedens forbrug på et niveau inden for Jordens bæreevne. Det er nødvendigt at gøre noget hurtigt og effektivt for at mindske befolkningsvæksten.

Millioner af børn vokser op i
slumkvarterer som dette udenfor
Mexico City.

På trods af den voksende erkendelse af problemet, er der langt igen, før vi kan sige, at en løsning er i sigte. I lande som Kina, Thailand, Cuba og Singapore er befolkningsvæksten gået voldsomt ned i de seneste tyve år, men i mange andre lande er væksten så stor som nogensinde. Samtidig er de befolkningsprogrammer, som nogle lande har gennemført, blevet voldsomt kritiseret for at være brutale og baseret på tvang og krænkelse af menneskerettigheder.

FNs Befolkningskonference

Det er baggrunden for, at FN har indkaldt til en international befolkningskonference i Cairo i september. Konferencen skal handle om sammenhængen mellem befolkningsvækst, økonomisk vækst og bæredygtig udvikling.

WWF vil deltage i konferencen for at sikre, at den også sætter fokus på forholdet mellem befolkningsvækst og miljø. Tidligere har denne debat ofte været præget af forsimplede budskaber og polarisering.

Maun Runkan/WWF

Foto: BIOFOTO

Mange rige lande har givet befolkningstilvæksten i de fattige lande skylden for alskens globale miljøproblemer - og derved søgt at fjerne opmærksomheden fra andre meget vigtige årsager: overforbrug af ressourcer, fattigdom, sundhedsproblemer, dårlig uddannelse, ligestillings- og socialpolitik og ulige fordeling af jorden.

De rige lande har fremført, at alle problemer kunne løses, hvis de fattige lande fik styr på befolkningsstigningen. De fattige lande har svaret igen ved at forlange en reduktion af forbruget i de rige lande.

Håbet for FNs befolkningskonference er nu, at man kan komme ud over den gølge gensidige kritik mellem rige og fattige lande, og nå frem til løsninger, der ser på både den hurtigt voksende befolkning i de fattige lande og det voksende ressourceforbrug og forureningen i de rige lande. Løsninger, som tager udgangspunkt i det fælles ansvar for at sikre, at menneskeheden ikke ødelægges sit eget livs-

I de rige lande er der en overflod af valgmuligheder. Problemet er ikke at få nok at spise - men snarere at vælge fra, hvis målet er overlevelse.

grundlag ved at fylde og forbruge mere end Jorden kan bære.

Fattigdommen

Befolkningsvæksten er størst i de fattigste lande. Fattigdommen hænger sammen med dårlige sundhedsforhold, lav uddannelse, mangel på socialt sikkerhedsnet og manglende adgang til prævention. Og alle disse faktorer er med til at holde befolkningsvæksten oppe.

I dag lever en femtedel af Jordens befolkning under fattigdomsgrænsen. Disse mennesker er ofte henvist til at klare sig med dårlig vandforsyning og håbløst ufrugtbar jord. Og deres eneste sikkerhed i alderdommen er at have en stor børneflokk, som kan forsørge dem. I deres bestrebelse på at overleve

fra dag til dag tvinges de fattige til at overudnytte og ødelægge de sidste rester af den natur, som de er så afhængige af. Millioner af mennesker verden over er i dag fanget i denne svikmølle: Miljø- og naturforringelser skaber fattigdom, og fattigdom skaber miljø- og naturforringelser.

Mange vælger som en sidste udvej at søge ind til byerne. Men der fanges de blot i en ny svikmølle: Mangel på rent vand, tag over hovedet, lægehjælp og skolegang. Plus voldsom industriel forurening og generel håbløshed. Og igen er børn den eneste form for alderssikring, de har til rådighed.

Situationen er desperat for mange millioner fattige, der bor i og omkring storbyerne i u-landene. Tre millioner mennesker lever i slumkvarterer omkring Nairobi - henvist til at leve af tiggeri, tyveri og samling af affald; et ukendt antal millioner lever en kummerlig tilværelse i midlertidige boliger omkring Mexico City; i Rio de Janeiro bor tre millioner mennesker i slumhusene, hvoraf to trediedele klamrer sig til de stejle bjergskræninger, der omkranser byen. Generationer af dis-

Fattige mennesker i Karachi i Pakistan samler de rejer op, som ikke kan sælges, fordi de ikke er friske nok.

se mennesker - verdens fattigste - har overlevet med utilstrækkelige boligforhold, manglende sanitære forhold, urent drikkevand og snavset vand til personligt brug.

I 1993 brød 50 millioner mennesker op fra landområderne i Kina og trak ind til byerne. Året før forlod 24 millioner kinesere deres landbrug. Hvorfor? Fordi jorden i

mange yderområder i Kina er ufrugtbar - bl.a. på grund af forkert udnyttelse - og lønningerne på landet generelt er lavere end lønningerne i byom-

råderne. Disse mange millioner mennesker lever nu som en kæmpemæssig arbejds-hær, der flytter rundt i landet til de mange byggeprojekter, der foregår i disse år i Kina. Problemerne med at huse, bespise og give disse mennesker en ordentlig tilværelse er uoverskuelige.

Mange steder bliver nomadefolk tvunget til at opgive deres traditionelle tilværelse og lever som flygtninge - ofre for krig og opstande.

De 57,5 millioner ekstra mennesker i Nord vil forurene kloden mere end de 911 millioner ekstra mennesker i Syd

Et gammelt slumkvarter i udkanten af Rio de Janeiro, Favela Rosina. Her er generationer af mennesker vokset op, og kun de færreste opnår at forbedre deres levestandard.

Eller som miljøflygtninge - mennesker på flugt fra områder, der er ødelagte af tørke, skovfældninger og overgræsning.

I de mest grelle af disse situationer løser befolkningsproblemet sig selv. Men en menneskeværdig løsning af problemerne forudsætter en koncentreret indsats for at bekæmpe fattigdommen med produktiv beskæftigelse, bedre sundhedsforhold og bedre uddannelse,

Foto: BIOFOTO

I Rio de Janeiro bor de fattigste mennesker på skrænterne rundt om byen. I Danmark er det de rigeste, der bor med udsigt.

især for kvinderne, som oftest er de hårdest ramte af fattigdommen. Hvis kvinderne er bedre uddannet og bedre økonomisk stillet, får de færre børn. F.eks. får kvinder uden uddannelse i Brasilien i gennemsnit mere end 6 børn, mens børnetallet for kvinder med bedre uddannelse er 2-3.

Sideløbende med denne indsats må der sættes ind på at skaffe familierne øget adgang til prævention. I Afrika har kun 25% af de kvinder, der ikke ønsker at få flere børn, mulighed for at skaffe prævention. En undersøgelse viste, at skaffede man prævention til alle de kvinder, der giver udtryk for, at de ikke ønsker flere børn, ville antallet af børnefødsler falde med 27% i Afrika, 33% i Asien og 35% i Latinamerika.

Forbruget

Men befolkningsproblemet kan ikke løses ved en indsats i de fattige lande alene. For befolkningsproblemet er egentlig ikke et spørgsmål om antallet af mennesker, men et spørgsmål om, hvor meget disse mennesker forbruger.

Alt andet lige vil bekæmpelse af fattigdommen i u-landene føre til et øget forbrug af Jordens ressourcer: land, vand, kul, olie, dyr, planter og mineraler. Og derfor må fattigdomsbekæmpelsen ses i sammenhæng med en strategi for menneskehedens samlede ressourceforbrug.

Her må vi rette opmærksomheden mod os selv i de rige lande. I øjeblikket er det sådan, at den femtedel af Jordens befolkning, der bor i de rige lande, forbruger 80 pct. af klodens ressourcer og er ansvarlige for hovedparten af al forurening og affaldsproduktion. Denne ubalance har en indvirkning på miljøet, som ligger til grund for mange af de globale miljøproblemer, vi kender i dag. Vi kan belyse ubalancen med nogle amerikanske eksempler: Amerikanerne bruger mere end fire gange så meget stål og 23 gange så meget aluminium som deres naboer mod syd i Mexico. Papirforbruget i USA er mere end tolv gange så højt som i et gennemsnitsland i Latinamerika. En person i USA bruger lige så meget energi som 150 indere eller 300 mennesker fra Mali.

Når man dertil lægger forventet levealder for en amerikaner, betyder det, at et amerikansk barn vil få samme indvirkning på miljøet som 500 afrikanere fra det centrale Afrika.

Hver person i de rige lande producerer 10 gange så meget affald som hver person i et fattigt land - inklusive omkring 240 millioner ton farligt eller giftigt affald i USA alene. En gennemsnitsperson i Nord er ansvarlig for 20 gange så meget vand- og luftforurening som en gennemsnitsperson i Syd. Answeret for en reduktion af overforbruget kan kun placeres i de rige lande. Hvis ikke ressourceforbruget og produktionen af affald ændres, vil de 57,5 millioner ekstra mennesker, der fødes i de rige lande i løbet af 1990'erne forurene

Når vi vælger at tilberede maden udendørs, er det ikke af mangel på indedørs køkkenfaciliteter, men udlukkende for hyggens skyld.

Foto: Kjeld Hansen

Jorden mere end de 911 millioner ekstra i de fattige lande.

Konsekvenser for naturen

Naturens mangfoldighed er i dag mere truet end nogensinde. Det skyldes bl.a. forurening, illegal jagt, overfiskeri og ulovlig handel med vilde dyr og planter. Men de vigtigste årsager er uden tvivl tabet af levesteder, når naturområder inddrages til landbrugsformål, når skovene fældes eller overudnyttes til flytteagerbrug, eller når byer, industri og minedrift vokser ud over landskabet.

I de rige lande sker tabet af biologisk mangfoldighed i forbindelse med inddragelse af natur til industri, beboelse eller rekreative formål. Og som følge af den forurening, vores aktiviteter skaber. I de fattige lande sker tabet oftest som følge af voldsom befolkningsstigning og behovet for at inddrage skov og andre naturområder til landbrugsformål for at brødføde befolkningen.

I de fattige lande, der jo har den største befolkningstilvækst, findes også den største biologiske mangfoldighed - i tropeskovene, på koralrevene og på de udstrakte savan-

ner. De er samtidig verdens mest sårbare økosystemer - og de findes i lande, der af politiske og økonomiske årsager ikke har ressourcerne til at bevare dem og udnytte dem efter bæredygtige principper.

Vi mennesker udnytter allerede omkring 40% af den energi, som landjordens planter optager fra solen. Og selv om vi ikke kan sige præcis hvor grænsen går, er det klart at der ikke er plads til at udvide dette forbrug særlig meget. Hvis der skal være plads til den levende natur her på Jorden, må vi afpasse vores træk på Jordens ressourcer efter, hvad Jorden kan bære. Og uden den levende natur, som er med til at regulere klimaet, skaffe os regn og rent drikkevand, genetiske ressourcer og mange andre ting, som gør det muligt for os at overleve, vil vi være ilde stedt.

Hvad skal der gøres

Det er WWF's opfattelse, at befolkningsproblemet ikke skal ansues isoleret. Det skal ses i sammenhæng med bekæmpelsen af fattigdom og omlægninger af vores

Millioner af fattige kinesiske bønder strømmer ind til de store byer, der lokker med drømmen om hurtig rigdom. Men kun et fåtal opnår andet end et usselt job som underbetalt fabriksarbejder.

forbrug og teknologien, så vi bliver i stand til at producere mere med færre ressourcer. Og de løsningsforslag, der udarbejdes, skal respektere Jordens evne til at brødføde os alle, dvs. de samlede

Hvert amerikansk barn vil i sin levetid bruge mere energi og derved få større indvirkning på miljøet end 500 afrikanere

ressourcer af fødevarer, vand, ren luft, jord og mineraler.

Løsningen af befolknings- og forbrugsproblemerne vil kræve noget af os alle, og den største byrde må bæres af os, der har ressourcerne til det. De rige landes regeringer må sørge for, at det kan betale sig for enkeltpersoner og virksomheder at handle bæredygtigt. Virksomhederne må investere i renere og mindre ressourceforbrugende teknologi. Vi må hver især omlægge vores forbrug, spare på vandet, smide mindre væk og købe mere miljøvenlige varer.

Samtidig må de rige landes regeringer støtte bekæmpelsen af fattigdommen i u-landene, både ved bistand og ved at give u-landene bedre muligheder for at tjene penge ved at producere og sælge varer til os. Og de må sørge for, at det ikke er pengemangel, der hindrer, at fattige mennesker får adgang til den prævention, mange ønsker. Dette forudsætter en væsentlig øgning af den del af u-landsbistanden, der anvendes til familieplanlægning.

De første skridt i denne retning må tages af FN's befolkningskonference i Cairo.

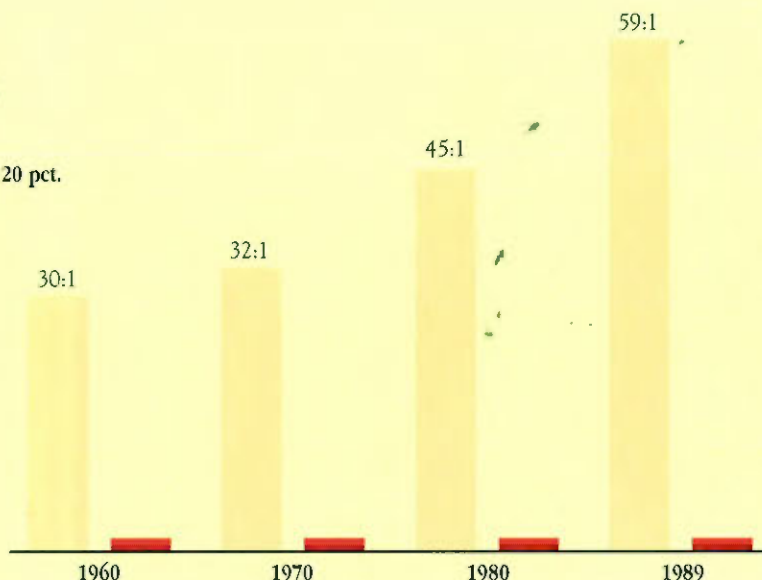
Foto: BIOFOTO

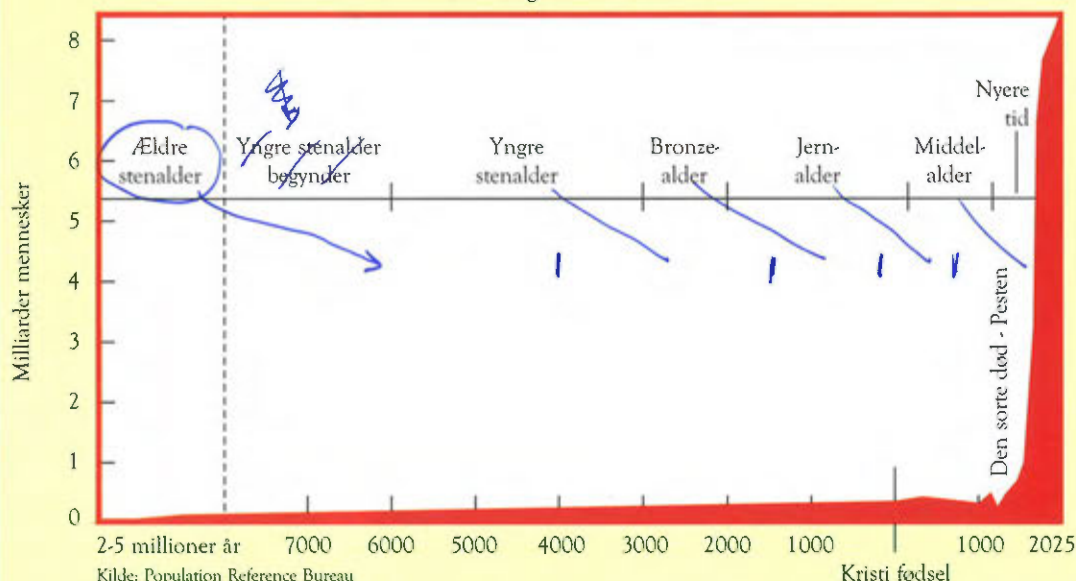
Indkomstforskel mellem
de rigeste og fattigste
20 pct. af verdens befolkning.

Indkomstforskel:

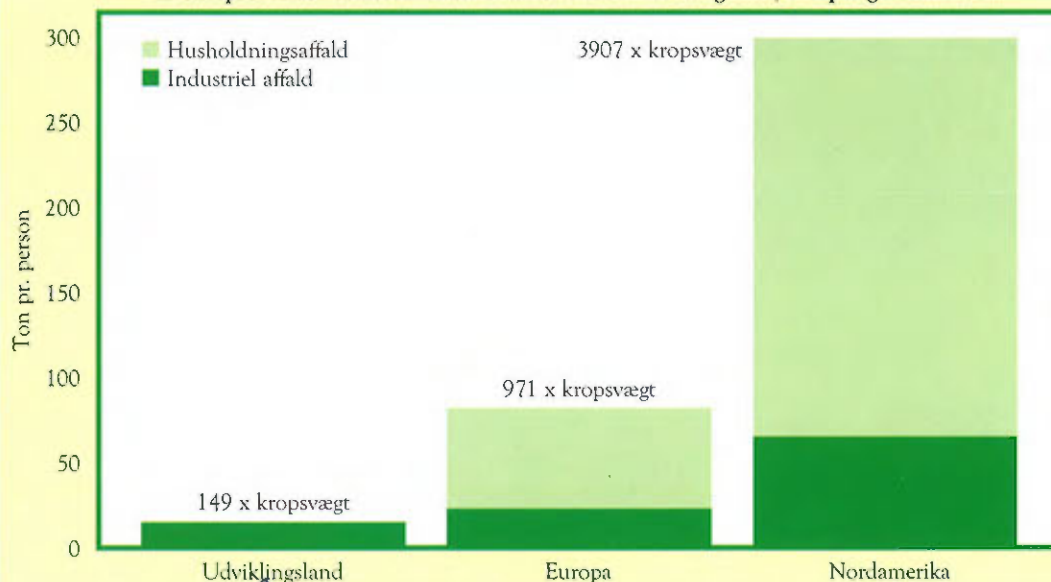
■ Rigeste 20 pct. ■ Fattigste 20 pct.

Befolkningstilvæksten i verden

Livstidsproduktion af fast affald for et menneske i et udviklingsland, Europa og Nordamerika

Kilde: P.Harrison, People and the Planet, Vol.1, No 1-2

Det gør WWF:

WWF har ikke ekspertise til at arbejde direkte med familieplanlægning, dertil findes der andre specialiserede organisationer. Men WWF arbejder alligevel med befolknings- og forbrugsproblemer på en lang række felter:

- Vi deltager i FN's befolkningskonference og andre internationale diskussioner med henblik på at få verdens regeringer til at erkende problemernes alvor og igangsætte initiativer, der kan sikre, at befolkning og forbrug holdes inden for Jordens bæreevne.
- Mange af vores projekter sigter på at hjælpe lokalbefolkninger med at udvikle og forbedre deres levevilkår, uden at de samtidig ødelægger nerop den natur, som de er afhængige af. Til gavn både for mennesker og dyr og planter.
- Vi udfører omfattende undervisningsprojekter - både direkte i lokalområdet og i skolerne for at skabe forståelse for sammenhængen mellem naturbevarelse og udvikling.
- Vi laver livsstilskampagner i de rige lande for at få reduceret overforbruget og stoppet forureningen.
- Og vi arbejder hele tiden for at sikre, at udnyttelsen af Jordens ressourcer skal ske på en bæredygtig måde.

Det kan du gøre:

Som en del af de 20 pct. af Jordens befolkning, der lever i de rige lande, og som forbruger 80 pct. af Jordens ressourcer, kan du gøre dit til at bevare livsgrundlaget for os alle ved at reducere dit forbrug af alle naturressourcer.

Husholdning

King-Kong - og virkeligheden

Urskovens uindskrænkede hersker.

Dyret, som med de bare næver flår træer op med rode.

Indbegrebet af vilddyret i det mørke Afrika.

Dét var helt op til nyere tid den generelle forestilling om den største og tungeste af menneskeaberne - gorillaen

Af Tommy Dybbro

Historierne og myterne om gorillaens vildskab og blodtørsthed var baseret på de første eventyreres beretninger om mødet med gorillaer i Vestafrika for 150 år siden, men de holdt sig indtil for blot 30 år siden. I tegneserier og romaner, og ikke mindst med alle tiders succesfilm om gigantgorillaen King-Kong. Udfra disse vidste alle, hvad man skulle mene om et sådant uhyre.

Ethvert forsøg fra naturhistorikere og selv storvildtjægere på at give et mere nøjternt og besindigt billede af gorillaen som et fredeligt dyr prellede af. Det generelle indtryk af gorillahannen var et grusomt dyr, altid forsynet med en knippel i næven, parat til at smadre pandeskallen på enhver, der trængte ind på dens domæne og heller ikke bleg for at bortføre hjælpeløse (hvide) kvinder til en skæbne værre end døden.

Det image holdt sig lige til zoologen George Schaller sammen med sin kone drog til Centralafrika i 1959 for at studere gorillaens levevis. Som studieobjekt valgte de den tætbyggede bjerggorilla, der først blev opdaget i det østlige Congo så sent som i 1902. De opholdt sig i 20 måneder sammen med gorillaerne. Da deres iagttagelser udkom som en diger videnskabelig afhandling, vakte det opsigt langt uden for fagfolks kredse. I stedet for tegneseriernes og filmens dæmoniske uhyre tegnede der sig nemlig et billede af et særdeles fredeligt væsen, som fører et hyggeligt familieliv.

Når de voksne gorillaer holder en pause, leger ungerne. Den store han er fører af flokken. Han våger over flokken, og det er ham, der farer frem for at skræmme ubudne gæster bort.

Gorillaens skuespil

Selvfolgelig oplevede Schaller det samme som tidligere eventyrere havde set eller hørt om. Gorilla-flokkens anfører, der på en dramatisk måde forsøger at skræmme den ubudne gæst bort. Det velkendte optrin, hvor hannen rejser sig på bagbenene, trommer med hænderne på brystet og udstøder nogle høje brøl. Hvor den river blade og kviste af træerne og kaster dem op i luften. Og derefter bruser gennem skoven på alle fire og hamrer i jorden med hænderne.

Hele dette skuespil udfører den store abe for at forskrække fredsforstyrrelsen og fordrive ham fra territoriet. Men det er tomme trusler, og det kan misforstås. Men det var først, da Schaller og hans kone fik mod til at blive stående ganske roligt, når hannen kom brusende, at de opdagede, hvad der skete. Nemlig at gorilla-hannen altid standsede op nogle meter fra dem og derefter forsvandt i det tætte krat. Efterhånden fandt de to zoologer ud af, at gorillaerne i virkeligheden er fredsommelige dyr. Og at man - hvis man opfører sig ordentligt over for dem - uden risiko kan færdes ubevæbnet blandt dem.

Berømte bjerggorillaer

Bjerggorillaerne er de bedst undersøgte af de to gorilla-former. I fortsættelse af familien Schallers banebrydende undersøgelser er de nærmest gjort verdensberømte gennem Dian Fosseys mangeårige studier. Ikke mindst hendes legendariske arbejde for at redde dem fra krybskytter i Virunga-bjergene i det vestlige Rwanda. Det arbejde, der til sidst førte til drabet på hende, er udødeliggjort i filmen "Gorillaer i disen".

Det fortrænger næsten den kendsgerning, at de sjældne dyr også findes andre steder i Afrika. Faktisk holder halvdelen af verdensbestanden til i den 330 kvadratkilometer store Bwindi National Park i Uganda. De nyeste opgørelser af bestanden her i "Omu Bwindi", der betyder "mørkers sted", siger 280 dyr.

Bwindi ligger i det sydvestlige Uganda, i umiddelbar forlængelse af Virunga-bjergene i Rwanda, og udgør den ene af de fire nationalparker i Afrika, som er hjemsted for bjerggorillaer. De andre ligger i nærheden, nemlig Mgahinga Gorilla National Park, også i Uganda, "Vulkanernes Park" i Rwanda,

Foto: R. Waserle/WWF

Fakta om gorillaen

Gorillaen er den tungeste af menneskeaberne. En voksen han vejer mellem 140 og 200 kg og kan blive op til 180 cm høj, når den står oprejst. En voksen hun vejer 70-115 kg. Sammen med chimpansen er gorillaen det dyr, som er nærmest i familie med mennesket. Lavlands-gorillaen findes i regnskoven i Vestafrika. Bestanden tæller mange tusind dyr, men er mange steder i fare på grund af fældning af skoven og krybskytteri. Bjerggorillaen findes kun i fire områder i det centrale Afrika og tæller ca. 600 dyr.

De unge gorillaer lærer af deres mødre, hvilke planter der er spiselige.

Borgerkrigen i Rwanda

Det er usikkert, hvilke følger de dybt tragiske hændelser i det lille centralafrikanske land får for den i forvejen truede dyreart. Meldinger i juli måned tyder imidlertid på, at der ikke er akutte trusler mod dyrene, som holder til i de meget øde og uvejsomme bjergskove i den vestlige del af landet, på grænsen ind til Zaire. Men hvis borgerkrigen i landet fortsætter, og med den de enorme flygtningeproblemer, er bjerggorillaernes skæbne mere usikker.

Foto: Francois Perret/WWF

hvor Dian Fossey arbejdede, og endelig en nationalpark i Zaire. Så hele verdensbestanden på ca. 600 bjerggorillaer er koncentreret i grænseområdet mellem de tre lande.

Turistens gorillaer

I de to sidstnævnte nationalparker, altså dem i Rwanda og Zaire, har det i flere år været muligt for turister at besøge særligt udvalgte flokke af gorillaer. Men i de allersensreste år har uro og borgerkrige i områderne, og senest tragedien i Rwanda, enten begrænset eller gjort det helt umuligt at besøge områderne.

I Uganda besluttede man først i april 1993 at satse på denne særdeles lukrative form for turistbesøg. Først gav man tilladelse til fire daglige besøg af små turistgrupper til en særligt udvalgt gorillaflok. Senere er endnu en flok udpeget til at være mål for besøg. Det hele koordineres af Ugandas nationalparkvæsen, i nøje samarbejde med og med rådgivning fra bl.a. WWF Verdensnaturfonden. I den anden af de to parker med bjerggorillaer i Uganda er der også flokke, som i forvejen har vænnet sig til besøg af mennesker. De omfatter dyr, som krydser over grænsen fra Zaire, hvor der som nævnt tidligere har været turistaktiviteter.

Interessen for at se de spændende dyr på nært hold er overvældende. Efter at det for tiden er udelukket at komme til områderne i Rwanda og Zaire, samler interessen sig om de nye steder i Uganda, og man må i øjeblikket påregne lang tids forudbestilling, hvis man vil deltage i en guidet gorillatur. Den koster ca. 1.000 kr udover prisen for at komme ind i nationalparken.

Selv om der er betydelige indtægtsmuligheder i at vise gorillaerne frem for interesserede turister, er myndighederne indstillet på at holde turistpresset på et niveau, så dyrene ikke lider overlast. Det vil også fremover kun være få udvalgte flokke, som det vil være muligt at besøge. Det store flertal af bjerggorillaer lader man helt i fred. Men den kendsgerning at gorillaerne nu repræsenterer en økonomisk værdi for landet, er utvivlsomt af afgørende betydning for, at de også er sikret en fremtid. ■

De gorilla-flokke, der jævnligt får besøg af turister, har for længst vænnet sig til, at mennesker kommer nær.

Kina sluger Asiens dyreliv

Kinas økonomiske mirakel har skabt et enormt vacuum, der suger dyr til sig fra hele Asien.

Dyrebestandene i det meste af Asien brandskattes for at fylde de sydkinesiske kødgryder.

Journalist Kjeld Hansen har været på rundrejse i Asien og har talt med en række eksperter på området. Resultatet er denne artikel, som ikke er for sarte sjæle

Tekst og foto:
Kjeld Hansen

Amerikanere arresterede i juli 1993 to mænd i Los Angeles lufthavn, fordi den ene mand virkede mistænkeligt velpolstret i sin påklædning. Det viste sig, at han havde 18 levende slanger i nylonposer bundet til arme og ben. Yderligere 34 slanger blev fundet i bagagen. De to mænd var kinesere, og de havde flybilletter til hovedstaden Taipei på Taiwan.

Da indisk politi i august 1993 beslaglagde det største parti tigerknogler nogensinde i et raid mod en velkendt dyresmugler, stod der Kina på adressesedlen. En container med 486 kilo elfenben fra elefantstødtænder, der blev beslaglagt i oktober 1993 i Durban, Sydafrika, skulle smugles til Taiwan.

I 1993 importerede Sydkorea 1883 kilo tigerknogler ifølge det koreanske toldvæsens statistiske årbog: 1563 kilo kom fra Kina.

Kinesernes umættelige efterspørgsel på dyr og dyreprodukter mærkes i stigende grad over hele verden.

Denne hjort har fået knust forbenet, så den holder sig i ro.

Det er især behovet for sjældne ingredienser til den traditionelle folkemedicin, der sender miljømyndigheder, toldere og politi på overarbejde jorden rundt i et desperat forsøg på at beskytte de sidste tigre, næsehorn og elefanter mod den illegale handel. Stigende efterspørgsel på statussymboler i form af sjældne

skind eller udstoppede dyr rammer tigre, leoparder og andre katte- dyr; men selv ikke kinesernes egen folkekære panda går ram forbi.

Kinas voksende import af mindre sjældne dyr er også ved at komme i søgelyset. Dyrebestandene i store dele af Asien brandskattes, legalt og illegalt, for at fylde de sydkinesiske kødgryder med bizarre retter som stegte aber, kogte slanger og suppe af bjørnepoter; for ikke at nævne skildpadder, ugler, kæmpesalamandre, flyveegern, isfugle, m.m.

Velorganiserede smuglerbander

Alverdens rædsler - afdelingen for vilde dyr på Qingping-markedet. Det er ikke alle, der mister appetitten.

og udbredt korruption blandt politi, toldere og militærfolk sørger for en uhindret strøm af alverdens dyrevildt over de kinesiske grænser - fra Vietnam, Laos, Burma, Nepal, Indien og en lang række andre lande.

Selv de små sangfugle må nu holde for. Det regnes ikke længere for "politisk dekadent" at holde kæledyr i Kina, og overalt i de kinesiske byer er fuglemarkedene atter dukket op. Alene i hovedstaden Beijing skønnes der nu at være mindst 250.000 fugleholdere. Fuglene vurderes efter deres sang, og i modsætning til de fleste europæiske fugleholdere yngler man ikke med dem. Det årlige behov for friske forsyninger er derfor enormt.

David Melville, der er direktør for WWF Verdensnaturfonden i Hong Kong, karakteriserer situationen med disse ord:

- Den eksplosive økonomiske udvikling i Kina har skabt et enormt vakuum, der suger dyr til sig fra hele Asien.

Enorme profitter

Det er åbningen af de kinesiske grænser, især med øget samfærdsel med Taiwan, der muliggør den voksende syndflod ind og ud af Kina af millioner af dyr årligt.

Udlands-kinesere fra Taiwan, Hong Kong og andre kinesiske samfund besøger i dag uhindret moderlandet, og blandt utallige lukrative forretningsmuligheder kaster mange sig over den illegale handel med sjældne dyr. Profitterne er enorme: En heldig dyresmugler kan se frem til en fortjeneste, der er 400 til 1265 procent over den indkøbspris, han har betalt i Kina.

Samtidig betyder den rivende økonomiske udvikling i selve Kina med årlige vækstrater på 8-14 procent, at der bliver stadig flere rige kinesere, som kan betale de ofte skyhøje priser for produkter fra vilde dyr.

De åbne grænser betyder også, at det er blevet langt sværere at skaffe tal for omfanget af den legale handel med dyr. Tidligere foregik den helt overvejende gennem Hong Kong, hvor der blev ført statistikker af blandt andet veterinære hensyn.

De sælges for knap 900 kroner pr. kilo over hele Kina. Skulle være gode, bl.a. til suppe.

I 1979 omfattede den officielle eksport af fugle fra Hong Kong 541.000 eksemplarer. Men i dag eksporteres der hundretusinder af dyr og fugle direkte fra Guangzhou, Shenzhen, Shanghai og Tianjin til andre lande, dog især Taiwan og Japan. Kineserne offentliggør ikke tallene, og det er tvivlsomt, om de overhovedet indsamles. Et forsigtigt skøn anslår den årlige eksport af sangfugle fra Kina til at omfatte 1-3 millioner individer. Dertil skal lægges den illegale eksport...

Den øgede grænsehandel med Vietnam, Laos og Burma i sydvest og de tidligere USSR-republikker i nord skaber alvorlige trusler mod disse landes dyrebestande. David Melville giver et eksempel:

Efter sammenbruddet i USSR-republikkerne greb alle et maskingevær og løb ud for at skyde saigantiloper. Horn og andre dele blev så brugt i byttehandler, når en busfuld russere kom ned til Kina for at drive grænsehandel. Kineserne anvender hornene som erstatning for de langt mere kostbare horn fra næsehorn. Men resultatet blev, at antilope-bestanden brød sammen. Fra at tælle 1-2 millioner dyr i 1990 er den nu nede under 500.000.

I Hong Kong og på de sydkinesiske dyremarkeder ses i dag et meget større udvalg af dyre- og fuglearter end for bare 10 år siden. David Melville mener, at det kan skyldes, at Sydkina er ved at være tomt for almindeligt forekommende dyr og fugle, samtidig med at den mere lemfældige grænsekontrol og øgede samfærdsel gør det muligt at tilføre markederne hidtil ukendte dyr og fugle fra det øvrige Asien.

Men det er kun gætteri. David Melville siger:

Vi ved næsten ikke noget om disse ting, og måske vil der være for sent at gøre noget, når vi engang finder ud af det.

Stegt tiger

En populær anekdote siger om folk fra Sydkina, at de spiser alt med fire ben, der ikke er et bord; alt med vinger, der ikke er en flyvemaskine; og alt der svømmer, undtagen undervandsbåde.

Kinesisk kogekunst er udviklet som et hungerskøkken, hvor nøden tvang den sultende familie til at spise alt uden at spilde det mindste del af et dyr eller en plante. Hvad der i dag betragtes som ekso-

Et dyr venter på at blive solgt og spist.

tiske delikatesser, var tidligere fattige bønders eneste middel til at holde sultedøden stangen. Fiskehoveder, andefødder, hunde og katte, rotter, slanger - og alle former for vilde dyr, fugle, krybdyr og sågar insekter - blev spist.

Men i dag, hvor Kina er selvforsynende med mad og økonomien i enorm vækst, er den vilde fauna kommet på det eksklusive spisekort. Samtidig bidrager folketro og myter til at holde efterspørgslen levende og priserne høje. Mange kinesere mener, at man kortvarigt optager det dyrs egenskaber i sig, som man spiser - man er, hvad man spiser. Derfor betragtes kød fra tigre, leoparder, hjørne, ugler og rovfugle som særligt styrkende.

På Taiwan foregik der midt i 1980'erne en række veldokumenterede offentlige slagtinger af tigre (hovedsageligt opdrættet i fangen-

skab), hvor dyrenes enkelte dele blev bortauctioneret til de højestbydende. En flaske blod kunne indbringe 370 kroner, kød gik for 240 kroner kiloet, øjnene for 1100 kroner, en penis for 11.000 kroner og skindet - som det mest værdifulde - kunne indbringe 25.000 kroner. Efter en storm af lokale og internationale protester ophørte disse offentlige slagterier.

Også i Hong Kong har myndighederne strammet reglerne betydeligt for, hvad der kan serveres på millionbyens utallige restauranter. Bizarre retter som tigerpenis, bjørnepoter og abehjerner er forlængst fjernet fra spisekortet, men alligevel festes der af og til på sjældne dyr. Det foregår nu i privat regi, men rygterne siver ud - og der er faktisk også meningen.

David Melville fortæller:

Et par gange om året hører vi om en eller anden rig forretningsmand, der har købt en levende sneleopard eller ung tiger for at in-

Slangeblod, der tappes fra levende slanger og blandes med alkohol, betragtes som en potensstyrkende drik. Hver aften serveres denne drink i Snake Alley i Taipei. Indenfor kan man købe kogt slange - og lige rundt om hjørnet ligger bordellet.

vitere 25 udvalgte venner på barbecue. Det sker helt klart for at føre sig frem og vise, hvor rig man er.

For de mindre velbeslæede er der opstået en regulær "mad-turisme" til Sydkina, hvor kinesere fra Taiwan eller Hong Kong tager en tur over grænsen for at spise forbudt vildt i Shenzhen eller Guangzhou.

Små lyspunkter

Myterne om maden og troen på folkemedicinen ligger dybt forankret i mange kineseres sjæl, men der er små forandringer undervejs. Spørg en Shanghai-kineser om hans syn på Guangzhou-indbyggernes madvaner, og han vrænger nedladende. Det samme gør de unge smarte kinesere i Hong Kong ad deres forældre, når de snakker om gamle dages bizarre festmåltider.

På den anden side har Guangzhou-indbyggerne fået status som trend-settere, fordi de tjener masser af penge. Vil man være med på noderne, så efterligner man dem, også i deres madvaner og tro på folkemedicinen.

David Melville fortæller om en aktuel spørgeundersøgelse blandt folk i Hong Kong, der viste, at 80 procent af de udspurgte havde spist slange.

- For andre arter går det dog ned, siger Melville. - Ofte er det pral, når nogen siger, de har spist tiger eller leopard. I selve Kina er der også kræfter, der forsøger at ændre folkets indstilling. Den statslige undervisningskommission i Beijing har uopfordret søgt kontakt med WWF Hong Kong med henblik på materialer til miljøopdragelse af børn. David Melville blev i januar i år inviteret til en workshop i Kina om landets behov for miljøuddannelse. Desuden satser WWF også på miljøprojekter, der skal formidles gennem rige udlands-kinesere, der bygger skoler, universiteter og læreanstalter i det gamle hjemland.

Lovgivningen findes

Kina underskrev allerede CITES-konventionen om international handel med dyr i 1981, men først i 1993 - efter massivt internationalt pres - udstedte regeringen et officielt dekret om forbud med handel med horn fra næsehorn og tigerknogler. Effekten af forbudet afhænger dog helt af, om der sættes handling bag ordene.

Taiwan, der ikke har mulighed for at tilslutte sig CITES, har allerede gennemført en national lovgivning, der fuldt ud lever op til CITES-konventionen, som også gælder i Hong Kong.

Tigerskind til salg i Lhasa, Tibet.
Pris: ukendt.

Både Kina og Taiwan vedtog i 1989 nationale love, der sætter skrappe restriktioner for handel med alle former for dyr. Alligevel har en række grundige undersøgelser siden da afsløret, at der næsten intet gøres for at dæmme op for den illegale handel. Den mest åbenlyse effekt af lovgivningen har været at tvinge dyrehandlerne under jorden.

Som en enkeltstående demonstration af myndighedernes beslutsomhed destruerede politiet i Harbin i det nordøstlige Kina 500 kilo tigerknogler i januar 1994. Knoglerne var konfiskeret fra mere end 100 butikker for traditionel medicin. Men David Melville ser ingen grund til optimisme:

- Så længe de kan tjene penge på handel med dyr, vil de gøre det uden tanke eller forståelse for den langsigtede effekt. De er i fuld gang med at tømme Asien for dyreliv, og selv dyrene i deres egne naturreservater sælger de ud af, uden spor af forståelse eller indsigt i effekten. De kender ikke antallet af dyr, deres ynglebologi, populationernes vækspotentiale - de ved intet om disse ting. Kina sælger simpelthen alt i disse år, der kan give penge.

Riget i midten

Kina er et af de største lande i verden med et areal på 9.561.000 km². Kina er 222 gange større end Danmark, men kun 10,1 pct. af arealet kan dyrkes, og blot 12,1 pct. er dækket af skov. Af Danmarks 43.000 km² er 64,9 pct. opdyrket, mens 11,4 pct. er dækket med skov.

Befolkningen tæller ca. 1.200.000.000 indbyggere, og det gør Kina til det mest folkerige land i verden; hver 5. indbygger på Jorden er kineser. For hver dansker findes der 230 kinesere. 93 pct. er etniske Han-kinesere, mens resten fordeler sig på 55 minoriteter, der beboer omkring 50 pct. af de kinesisk kontrollerede territorier (Tibet, Xinjiang, Indre Mongoliet, m.fl.).

Trods skrap fødselskontrol er den årlige tilvækst i befolkningen på 1,4 pct. Det betyder, at den kinesiske befolkning fordobles på 49 år. Gennemsnitslevealderen er 66 år mod 74,5 år for danskere. 41 pct. af kineserne bor i byerne, mens 59 pct. lever på landet.

Siden begyndelsen af 1980'erne har kommunistpartiet gradvis liberaliseret økonomien, og i dag er Kina midt i en rivende udvikling med årlige vækstrater på 8-14 pct. Overalt i landet, men især i de syd- og østlige kystprovinser, skyder titusinder af fabrikker, hoteller og boligblokke op. Talrige motorveje og broer er under opførelse, mens havne og lufthavne hastigt udvides. På 15 år er økonomien fordoblet.

Den dystre miljøbagside af det økonomiske boom er en akut energimangel og voldsomt stigende forurening af vand, luft og jord, samtidig med at presset øges på de begrænsede resurser af landbrugsjord. Alene fra 1992 til 1993 blev 5,5 pct. af landbrugsjorden opgivet eller inddraget til byggeformål, samtidig med at 50 millioner bønder opgav at dyrke jorden for at drage til byerne på jagt efter jobs i de nye industrier. Nogle Kina-analytikere ser en reel risiko for hungersnød i de fattige provinser, hvis denne negative udvikling fortsætter.

Et spinkelt håb for

Panda-grotten er børnenes yndlingssted i den zoologiske have i Sichuan-provinsens hovedstad, Chengdu, hvor mere end 40.000 kinesere deltog i den første internationale panda festival i september 1993 for at fremme beskyttelsen af den sorthvide bamse.

Det kinesiske rædselskabinet

For mange udlændinge er hundeslagterens bod det salgssted, der vækker mest kvalme, når man går på sightseeing på Qingping-markedet i Guangzhou (Canton) i det sydlige Kina.

Afpelsede og let ristede repræsentanter for menneskets bedste ven, ophængt på slagtekroge, på rad og række som svinekrøpper i en dansk slagterbutik af den gammeldags type - det er for meget for de fleste fra vor kultur.

Men hundene (og iøvrigt også de parterede katte) opdrættes ude på landet for at ende som aftensmad for en kinesisk familie. På samme måde som den danske svinæavler sørger for stegt flæsk, koteletter og svinemørbrad til vore middagsborde.

Gå hundrede meter længere - så er der til gengæld al mulig grund til ægte kvalme: lemlæstede, døende og døde dyr i beskudte bure, lag på lag, tusindvis af dyr og fugle stablet værre end i den mest horribile burhønsfabrik, uden vand, uden mad, uden nogen som helst form for respekt.

Det er her, vilde dyr og fugle af

enhver slags fra Sydkina og store dele af Asien ender livet i et mæridt af sult, snavs og mishandling.

Her ligger en lille hjort, levende, men helt stille. Den kan ikke andet - dens ene forben er knust og hænger blot i et par halvårne hudstrimler.

Der aser og maser en kurvfuld store landskildpadder; i dagevis har de været undervejs som smuglergods fra nabolandet Vietnam, hvor kapitalsterke kinesiske handelsmænd er i fuld gang med at tømme naturen for dyr.

En stor hornugle, bundet med en stump snor om den ene fod,

Hundeslagterboder på Qingping-markedet i Guangzhou.

sidder og dør for tilskuerens øjne - nej, ikke endnu, den får et stik med en bambuspind og retter sig lidt op. Den skulle jo gerne holde, indtil en af de travle husmødre har besluttet sig for netop den. Kinesiske husmødre kræver levende råvarer til aftensmaden.

Qingping har også en afdeling for ingredienser til den traditionelle folkemedicin: Hjortetakker, knogler og kønsorganer fra forskellige dyr, skæl, slangeskind, tørrede

krybdyr, søheste og meget mere. Indtil sidste i 1980'erne solgtes også leopard-skind, elfenben og horn fra næsehorn her, men stigende internationalt pres har tvunget denne handel under jorden - og priserne i vejret.

Men skind af tigre og leoparder - ja, selv pandaskind - ligger stadig klar til levering i Guangzhou. Pengestærke kunder fra Taiwan, Hong Kong og Japan står i kø for at sikre sig et af de sidste eksemplarer, mens det illegale marked stadig er leveringsdygtigt.

Adgang til det hemmelige marked får man dog kun gennem "guanxi", det kinesiske begreb der oversættes nogenlunde dækkende som "forbindelser", men som omfatter langt mere end blot de rette adresser. Guanxi er selve det kulturelle fundament i alle kinesiske samfund: uden den rigtige dialekt, de rigtige ordfraser eller rette kontakter til betydningsfulde personer har man ingen chancer for at trænge ind i de illegale netværk af dyrehandlere.

Derfor er det kun kineserne selv, der kan optrevle netværket. Eller lukke rædselskabinettet for ægte kvalme - Qingping-markedet i Guangzhou.

pandaen

I sommeren 1993 konfiskerede toldvæsenet i Hong Kong tre panda-skind. De triste trofæer ligger i dag i Hong Kong-myndighedernes samling af alverdens sjældne dyr som vidnesbyrd om den tilsyneladende forgæves kamp for at redde de sidste eksemplarer af de fredssommelige sorthvide bamser fra bambusskovene i Kinas sydvestlige hjørne.

Det begyndte ellers så godt. I 1980 rykkede WWF ind i Sichuan-provinsen med stor entusiasme og en million dollars, men allerede efter få måneder var panda-projektet løbet sur i gensidige misforståelser, dybe kulturelle forskelle og uenighed om projektets udførsel mellem WWF og den kinesiske regering. WWF ville bruge pengene på feltstudier og beskyttelse, mens kineserne krævede, at der først blev bygget en stor station til yngleforsøg i fangenskab.

Det blev kineserne, der vandt - og pandaen, der betalte prisen.

I Wolong reservatet, hvor ynglestationen opførtes, blev bestanden halveret fra omkring 145 dyr i 1974 til blot 72 i 1986; officielt lagde man skylden på fødemangel, men i virkeligheden var de skyldige krybskytter, der kan få enorme priser for illegale skind i Taiwan, Japan og Hongkong.

Den kendte biolog George Schaller, der påbegyndte sine omfattende panda-studier i Kina i december 1980, skriver i sin bog *The Last Panda* fra 1993: - Aldrig har udryddelsen af pandaen foregået så hurtigt som i de år, hvor vi studerede den, og jeg hjemsoiges konstant af den tanke, at projektet kan have skadet mere end hjulpet pandaen.

Først i 1989 lykkedes det at skabe enighed om en handlingsplan, som den kinesiske regering vedtog i 1991. Der er tale om en ambitiøs 10 års-plan til 50 millioner dollars, som vil føje 14 nye reservater til de 13 eksisterende. Nok så vigtigt er et net af korridorer mellem reservaterne, så de små isolerede grupper af pandaer kan opnå kontakt med hinanden.

Zoologen John McKinnon fra

Hong Kong, der er hovedforfatter til den nye handlingsplan, ser mere optimistisk på fremtiden:

- WWF mener, at der blev begået en række fejl i Kina, hvoraf den største var at give dem 1 million dollars uden kontrol over, hvordan pengene ville blive anvendt. Sådan tænker jeg ikke. Jeg ser den ene million dollars som en adgangsbillet til Kina, og ganske billigt. Pengene blev brugt til at bygge ynglestationen og til udstyr - de blev ikke ædt op af korruption. Vi fik også udført en forbløffende god kortlægning, der gav et meget præcist billede af pandaens udbredelse og som tillod os at udarbejde en meget god overlevelsplan.

Dødsstraf skræmmer ikke

Med den nye handlingsplan er der skabt håb for pandaen, men det er i sidste øjeblik. Zhang Hemin, vicedirektør for centeret i Wolong, siger: - På nogle lokaliteter vil al vor viden om pandaen komme for sent til at redde den der. Men standser vi denne handlingsplan nu, så vil det om bare 5 år være for sent alle steder.

Der er formentlig færre end 1000 pandaer tilbage i bambusskovene i Sichuan-provinsen, og de udgør måske kun det dobbelte antal af, hvad der nødvendigt for at opretholde den genetiske variation, der kan forhindre indavl. Desuden findes der knap 100 pandaer i fangenskab, heraf 80 procent i Kina.

Truslerne er først og fremmest den opdyrkning og skovhugst, der æder bid for bid af pandaens levesteder, men dertil kommer en omfattende illegal jagt og fangst. Selv ikke indførelsen af dødsstraf synes at skræmme krybskytterne. Smuglet ud til Taiwan, Hong Kong eller Japan kan et pandaskind indbringe op til 40.000 dollars (ca. 260.000 kroner), mens et levende dyr kan sælges for helt op til 100.000 dollars (ca. 650.000 kroner).

Trods henrettelse af mindst seks kinesiske panda-smuglere og årelange fængselsstraffe til flere andre fortsætter den illegale handel. Som en krybskytte sagde til politiet: - Havde I ikke fanger mig, ville jeg jo være blevet rig.

BREVKASSEN

Skriv til Levende Natur, mærket "Brevkassen". Spørgsmål vil blive besvaret af et panel af WWF Verdensnaturfondens videnskabsfolk og eksperter. Spørgsmål, der ikke er plads til i bladet, besvares personligt.

Spar på vandet - men hvordan?

I sidste nummer af Levende Natur foreslår I, at man skal lægge et par store sten eller en plastflaske med vand i WC-cisternen for at spare på vandet. Det er en rigtig dårlig ide, for hvis WC'et ikke skylles med det antal liter vand, som det har kapacitet til, risikerer man at tilstoppe afløbet. Det har jeg læst et sted - kan I be- eller afkræfte denne påstand?

Med venlig hilsen
Malene Harder
Smålandsgade 4, 3.tv
2300 København S

Der er ikke noget orakelsvar på dit spørgsmål. I nogle tilfælde er der ingen problemer med at sænke cisternens vandforbrug, mens man i andre tilfælde skal være mere forsigtig. I etageejendomme, hvor størstedelen af afløbet sker via en faldstamme, er der næppe problemer forbundet med at begrænse vandforbruget som omtalt. Samtidig er afstanden fra beboelsesejendommen til kloakken sjældent særlig lang. Har man eget hus, er der andre forhold, som skal tages i betragtning. Afstanden fra toilet til kloak eller septiktank er af betydning, men endnu vigtigere er, hvilket materiale afløbsrøret er lavet af. Moderne PVC-rør yder næsten ingen modstand, og derfor er risikoen for tilstopning meget lille, selvom man nedsætter vandforbruget. Har man derimod gamle cementrør, stiller sagen sig anderledes. Den ru overflade i cement-

rørene bremser transporten, hvorfor en reduktion af skyllekapaciteten kan medføre at afløbet tilstoppes. Det kan være svært at danne sig et overblik over, hvorvidt man kan anvende

Er alle dyr ikke lige vigtige?

Det generer mig lidt med jeres pusse-nussede pandaer og andre kæledyr. Nu er det så den sibirske tigers tur. Jeg forstår godt, at det er lettere at samle penge ind til et stort og flot dyr. De taler til folks plejeinstinkter. Men principielt er vortesvin, edderkopper og klapperslanger akkurat ligeså værdifulde. De duer bare ikke til at samle penge ind, da mange betragter dem som væmmelige. Hvad med alle de rustne tønder med giftstoffer på bunden af verdenshavene. Dem vil jeg hellere have samlet op end at redde en tiger, for de truer hele livsgrundlaget - også for tigreren.

Med venlig hilsen
Otto Berg
Hedevej 176
8800 Viborg

WWF Verdensnaturfonden arbejder for at sikre naturens mangfoldighed af dyr og planter. Og dermed hele naturen og de levesteder, hvor dyrene og planterne findes. I hele vores arbejde er det netop hel-

heden og samspillet i naturen, der er det væsentlige. Herunder at fjerne de mange forskellige trusler mod naturen - også forureningen, som du nævner i brevet. Dette forhindrer os dog ikke i ved lejlighed at fokusere på enkelt dyr, som i foråret den sibirske tiger, der på det tidspunkt havde behov for en akut og ekstraordinær hjælp. Det sker også til stadighed med andre dyr, f.eks. næsehorn, elefanter, pandaer, gorillaer og oddere. Men det er slet ikke omkring disse enkelt dyr, vi koncentrerer vores indsats. Som du erfarede, var det f.eks. kravet om rent vand, der var temaet i juni-nummeret af Levende Natur. Generelt har WWF i de senere år bevæget sig i retning af at beskæftige sig mere og mere med nye emner som forurening og unødigt forbrug af ressourcer. Men de store og flotte dyr, som hverken vi selv eller naturen kan tåle at miste, vil fortsat have vores opmærksomhed.

Med venlig hilsen
Tommy Dybbro
Videnskabelig medarbejder

Regnorm er uhyre vigtige dyr at bevare - men de er ganske rigtigt svære at samle penge ind til. Og det er heller ikke penge der skal til, men snarere stop for forureningen.

den foreslåede metode eller ej. Er man i tvivl, bør man konsultere en VVS-virksomhed.

Venlig hilsen
Frands Hjordt-Carlson, Biolog

GIV WWF EN HÅND

Den bedste håndsrekning, du kan give WWF Verdensnaturfonden, er at skaffe et nyt medlem. Ring til Magdalene Rue på telefon 35 36 36 35 og få tilsendt hvervefoldere.

WWF BETALER IKKE ARVEAFGIFT

Naturen får fuldt og helt glæde af en arv til WWF Verdensnaturfonden. Som hjælpeorganisation er WWF nemlig fritaget for at betale afgift til staten.

For nærmere oplysning og brochure kontakt venligst Jette Marie Kilsgaard på telefon 42 11 10 43.

NOGEN BURDE GØRE NOGET

Hvis du har lyst til at gøre noget for naturen, er det en god idé at hjælpe WWF Verdensnaturfonden med at få flere medlemmer. Ring til Magdalene Rue på telefon 35 36 36 35 og få tilsendt hvervefoldere.

BØGER TIL SALG

WWF's eget forlag har udgivet en lang række bøger og hæfter, som alle egner sig til undervisning. Ring til Magdalene Rue på telefon 35 36 36 35 og få tilsendt vores katalog.

NATUR NOTER

Zimbabwe flytter næsehorn

Myndighederne i Zimbabwe er i færd med at flytte de fleste af de tilbageværende næsehorn i landet til stærkt bevogtede områder i den nordlige del af landet. Samtidig fortsætter afhorningen af dyrene for at begrænse krybskytteriet mod dem. De seneste års voldsomme tilbagegang i antallet af næsehorn uden for de stærkt bevogtede områder skyldes udelukkende krybskytter, der endda nedlægger næsehorn uden horn. En af forklaringerne på, at selv hornløse dyr ikke går fri, bunder i en kynisk spekulation om at udrydde næsehornene i det sydlige Afrika for at øge prisen på de tusinder af horn, der ligger på lager i Asien. ■

Trusler mod vigtig tyrkisk sø

80 pct. af hele verdensbestanden af hvidhovedet and samles om vinteren på en enkelt lokalitet, nemlig Burdur-søen i det sydvestlige Tyrkiet. Søen huser også meget store koncentrationer af andre vandfugle, og derfor er det væsentligt at fjerne truslerne mod den. Den gode nyhed er, at Burdur-søen blev medtaget på listen over naturolkalteter af international betydning, da Tyrkiet i december 1993 ratificerede Ramsar-konventionen om beskyttelse af vådområder. Den dårlige nyhed er derimod, at søen fortsat trues af forurening fra omliggende industrier og planerne om at anlægge flere nye industrier samt en stor international lufthavn ved bredden af søen. ■

Redningsprogram for øfugle

Små oceanøer, der ligger langt fra fastlandet, har ofte et helt enestående dyreliv. Dyrene har gennem årtusinder tilpasset sig det særlige liv på øerne. Og på grund af den isolerede tilværelse har mange udviklet sig til nye, selvstændige arter. Med menneskets komme til øerne er den økologiske balance ofte blevet forrykket, og mange arter er uddøde. I Marianer-ogruppen i Stillehavet er biolo-

ger gået i gang med at indfange individer af tre fuglearter, som er i akut fare for helt at uddø. Det drejer sig om en lokal kragefugl, en brillefugl og en frugtdue. Gennem et målrettet avlsprogram i amerikanske zoologiske haver forsøger man nu at øge bestanden af disse meget sjældne fugle, og derved sikre, at arterne overlever, selv om de eventuelt skulle uddø i naturen. ■

Godt nyt fra Garamba-nationalparken

Mange års arbejde med at forbedre forholdene i Garamba-nationalparken i det nordlige Zaire har båret frugt. Parken er er det eneste sted i verden, hvor den nordlige race af hvidt næsehorn findes. De 31 individer, som bestanden nu tæller, er godt en fordobling af antallet fra 1984, da arbejdet med at sikre par-

kens fremtid for alvor startede. Antallet af elefanter er nu oppe på ca. 9.000. Men der er fortsat trusler. 50.000 flygtninge fra Sudan har slået sig ned i områderne uden for nationalparken, og hvis de ikke modtager nødhjælp udefra, vil de være tvunget til at søge føde og brænde inde i nationalparken. Krybskytteri er også en stadig trussel. Der arbejdes på at gøre det muligt for turister at besøge den særdeles spændende nationalpark. Det vil give hårdt tiltrængt fremmed valuta til området. ■

Foto: WWF

Flere ulve i Sverige og Norge

Ulven er så småt ved at vende tilbage til Norge og Sverige. En optælling i vinteren 1993/94, primært baseret på spor i sneen, kom frem til, at der nu formodentlig er i størrelsesordenen 20-25 dyr, fordelt på 34 småflokkede samt nogle få strejfer af enkelt dyr. Efter en hysterisk og oppisket hadkampagne mod ulvene i 1980'erne, hvorunder adskillige dyr blev skudt illegalt, har holdningen ændret sig meget på det seneste. Og i begyn-

Mange myter om glubskhed knytter sig til ulven. I virkeligheden har man ikke et eneste eksempel på, at en ulv har dræbt et menneske.

delsen af 1990'erne har ulvene produceret yngel på mindst to lokaliteter. De fleste ulve holder til i fjeld- og skovområderne i det centrale Norge og Sverige, f.eks. Jämtland og Härjedalen, med enkelte strejfer mod syd til Småland. Her har de tilsyneladende også størst chance for at blive accepteret. I det nordligste Sverige er der ingen iagttagelser af ulve, og i det nordligste Norge kun to. Dette afspejler formodentlig samernes traditionelle syn på ulve. ■

HUSK DINE FRADRAG

Af det samlede, årlige bidrag udover mindstebidraget på 175 kr. kan mellem 500 og 5000 kr. trækkes fra på selvangivelsen. Det er også en slags penge.

BLIV MEDLEM AF STØTTEKREDSEN

Du kan trække hele beløbet fra i skat, hvis du forpligter dig til at betale et årligt bidrag til WWF Verdensnaturfonden i mindst 10 år.

For nærmere oplysning kontakt venligst Else Eriksen på telefon 35 36 36 35.

SKRIV TIL WWF

Ris og ros fra læsere af *Levende Natur* modtages med taknemmelighed.

Send dine kommentarer til Anne-Marie Mikkelsen.

Panda Prisen til Letlands naturskove

Panda Prisen 1994 gik til Projekt Naturskov i Letland. Prisen er på 250.000 kr. og sponsoreret af Skandinavisk Tobakskompagni A/S. Projektet går ud på at undersøge mangfoldigheden af dyr og planter i naturskov i Letland. Resultatet af undersøgelsen skal sammenlignes med resultatet af en tilsvarende undersøgelse i dansk naturskov. Den danske undersøgelse fik Panda Prisen for to år siden. ■

Editor: Michael R. Black, DeLeon

Editor: Andrius Feditis

I forbindelse med prisoverrækkelsen blev der arrangeret en ekskursiøn til Letland, og deltagerne besøgte en sumpskov. Her er deltagerne stoppet op i området mellem kulturskoven og naturskoven. Prismodtageren Ugis Rotbergs, yderst til højre, er ved at forklare, hvordan projektet skal gennemføres.

I naturskoven er der stor forskel på træernes alder, og det giver gode muligheder for en række dyre- og plantearter, der er afhængige af f.eks. gamle og døende træer.

Posten støtter naturen

WWF Verdensnaturfonden har indgået en aftale med P&T om salg af naturmærket 1994. I september og oktober kan man på landets posthuse købe arket med de 30 smukke grønlandske motiver, tegnet af Jens Rosing. Naturmærket koster fortsat 30 kr. pr. ark, og overskuddet af salget går direkte til WWFs naturbevarende arbejde. ■

Stor opbakning

Sommerindsamlingen 1994, der omhandlede vandmiljøet i Danmark, viste med al ønskelig tydelighed, at WWF's medlemmer/støtter ser med stor alvor på forureningen og overforbruget af det ferske vand i Danmark. Rigtig

tig mange har givet et bidrag, og endnu flere har med deres underskrift tilsluttet sig vores krav til regeringen om at stå fast i EU på spørgsmål om rent drikkevand og sprøjtegifte. ■

Ny Arv til WWF

Flere og flere betænker WWF i deres testamente.

Senest har vi med stor taknemmelighed modtaget 144.566 kr. fra boet efter Stella Birgitte Thorup. Arven vil være med til at styrke vores aktive indsats for at bevare bl.a. de tropiske regnskove i det centrale Afrika, hvor der nu kun er omkring 600 bjerggorillaer tilbage. ■

Bliv firma-medlem

I midten af maj begyndte WWF Verdensnaturfonden at tilbyde virksomheder et firmamedlemskab. Siden da har 217 virksomheder modtaget blandt andet et smukt, indrammet certifikat signeret af Hans Kongelige Højhed Prinsen som et synligt bevis på, at de nu er medlemmer af WWF Verdensnaturfonden.

Nærmere information om firmamedlemskaber kan fås hos Magdalene Rue på telefon 35 36 36 35. ■

12 mill. kr. fra salg af jubilæums-mønt

Da WWF for otte år siden - i 1986 - fejrede sit 25 års jubilæum, blev der udgivet en jubilæumsmønt. Salget af denne mønt har nu givet et overskud på ca. 12 mill. kr., som WWF har modtaget. Her er det Anthony Spink fra firmaet Spink and Son, der har produceret mønten, der overrækker den store check til WWF's internationale præsident, Hans Kongelige Højhed, Prins Philip. ■

Gaver og bidrag

Perioden 16.4.-4.7.1994

WWF Verdensnaturfonden ønsker at sige tak til alle bidragydere. Det er alene pladsmangel, der tvinger redaktionen til kun at bringe oversigten over bidrag på 500 kr. og derover til WWF's hjælpearbejde. Tak for hjælpen.

Ketty Ahnfeldt-Møllerup 500, Dan Albrechtsen 500, Allan Andersen 1.000, Anne Rovsing Andersen 500, Ellen Andersen 500, H. Nygaard Andersen 500, Jan Skotte Andersen 500, Jens Andersen 500, John Andersen 500, Karin Andersen 500, Ken Andersen 500, Ole Andersen 500, T. Stokholm Andersen 500, Brita Anker 500, Astrup Kro 500, Jørgen Bang 500, Nils Kristian Berg 500, Betina Bisgaard 500, Janus Barfoed 1.000, Jesper Bentzen 500, Lotte Bendtsen 500, Benny Automobile 500, Brita Haugen Berg 500, Torben Bondrup 1.500, Katrine Borum 500, Elisabeth Bille Brahe 1.000, Janne Breckkjær 500, Bjørn & Corinna Breitzke 500, Kim Brogaard 2.500, Yupa & Stefan Bruhn 500, H.C. Brummerstedt 500, Peter Ole Bruun 500, Braxstrup Bogtrykkeri 500, Kjeld Bundgaard 500, Margit Christensen 500, G. Christiansen 1.000, Kaj Ravn Christiansen 500, Margrethe Clausen 500, Durdica Cupek 500, Herluf Dalhof 500, Vibeke Dukar 500, Bodil Elling 500, Jens Elmeros 500, Lis Elvang 500, M. Erichsen 500, Lotte Erstling 500, Ilse Falder 500, Anna Sofie Flamand 500, Sisse Dorde Holler Gadegaard 1.000, Nanna Ojel 500, Pia Glavind 1.000, Janne & Jørgen Glæsel 500, Goth & Raffel 500, Birte Gunnersen 500, Gudrun Hallas-Møller 500, Asger Hansen 500, Bent Hansen 500, Bruno Hansen 500, Else Hansen 500, Gudrun E. Hansen 500, H. Hansen & S. Schwartz 500, Ilse Hansen 500, Jytte Hansen 500, Karin Hansen 500, Tina Hansen 500, Tom Birch Hansen 500, Verner Paulin Hansen 500, Lea Niels Hedelund 500, C. Helsted 700, Asger Henneman 500, Karen Eberhardt Henriksen

675, Ernst Herlevsen 500, Elisabeth Holm 500, Johs. E. Holm 500, Peter Holter 500, Lars P. Hoy 500, Michael Hoeg 500, In-Wear's Personaleafd. 500, Helle Jacobsen 500, U. og V. Jacobsen 500, Verner Lynge Jacobsen 500, Bent Jensen 500, Lene Jensen 500, Minna Irene Jensen 500, Reinhardt Jensen 500, Erik M. Jeppesen 500, Vagn Jeppesen 500, H.C.W. Jespersen 1.000, Nicholas Jensen 500, P. & C. Johansen 500, Hans P. Johnsen 500, Danny Jourdain 500, H. Jørgensen 500, Jørna Jørgensen 500, Kjeld Jørgensen 500, Jens Kallan 500, K. Kampmann 750, Kangamit 500, Vibeke Karlsson 500, Kavo Danmark 500, Eva Kjer & Kim Hansen 1.500, Michael Kjer 500, Niels Kjærgaard 500, Sus Knauer 500, Karsten Helt Knudsen 500, Allan Kristensen 500, Poul Kristiansen 500, Rasmus Kromann 500, Vibeke Kronborg 500, Dagny Kryger 500, Kvindelig Arbejderforbund 1.000, Jørgen Kyllbo 500, L. Kitter & Anne M. Nielsen 500, John Lang 500, Asta Larsen 500, Carsten Larsen 750, Ib W. Larsen 500, Ruth & Mogens Lassen 500, Vallborg Lauritzen 1.000, Henning Leiff 500, Winnie Lindemark 500, Mette Ljungdahl 500, Hans V.R. Lorentzen 500, Agnete Lundstrøm 500, Inge Lunde 500, Eva Lønborg 500, Elly Madsen 500, Anne Lise Mathiasen 1.000, Finn Mathiesen 500, Mette Maulitz 1.000, Karsten Melgaard 500, Grethe Meyer 500, Jens Mogenssen 500, Nanny Mortensen 500, Gitte Munch-Petersen 500, Rikke Holm Møller 500, Hanne Nebeling 1.000, Anders Nemeth 500, Eva Margr. Nielsen 500, Kim Nielsen & Malou Grønborg 1.000, L.G. Nielsen 500, Lene Nielsen 500, Thomas Grønlund Nielsen 1.000, Thyra Nielsen 1.500, Laila Olesen 500, Morten Overgaard 500, Søren Parfot 500, Elsebeth Pedersen 600, Familien Pedersen 500, Gert S. Pedersen 500, Henning Pedersen 500, Liselotte Pedersen 500, A/S J. Petersens Beslagfabrik 500, Chr. Rolf Petersen 500, Jens Erik Petersen 1.000, Lone Petersen 500, Peter Petersen 500, V. Petersen 500, A. & J. Plagborg-Møller 500, Maria Ploug 2.000, Poly-sheet A/S 500, Ellen Poulsen 500, Kristian Poulsen 500, Susan Poulsen 500, Tine Poulsen 500, Laila Quist 500, Peter Rask & Susanne Lund 500, Henrik Ravnild 500, Ole Riemer 500, Viggo Rosenstedt

750, Rye Gardiner 500, Mogens Sandahl 1.000, Select Sport 500, Eva Selsing 1.000, SID Glostrup 1.000, SID Nørresundby 600, Vilhelm Jørgen Sjøberg 500, Arne Skouboe 500, Alice Skouv 500, Grete Skov 1.120, Carsten Skarup 500, Lone Steenbjerg 500, Stig S. Steenbjerg 500, L. Stryhn & Tom Laursen 500, Kathrine Strømvig & Thomas Dreyer 500, Mik Surballe 1.000, Dons Svendsen 500, Niels Bruun Svendsen 500, Peder Sørensen 500, Kenneth Sørg 500, Bjørn Thomsen 750, Palle Tobiesen 500, Tolstrup 500, Tune Guldmedie 500, Ubro A/S 500, Vemmetofte Kloster 500, Kirsten Vendelboe 500, Egon Verner 500, Peter Vesti 500, Vibeke Voss-Vind 1.000, Gunnar Væge 500, Tina N. Wahlstrøm 1.000, S. & C. Wennerwald 500, Lena Wied 500, Kirsten Wilhjelm 750, Per Wolthers 1.000, A. & O. Wørris 500, Kim Zaar 500, Anton Østergaard 500, Jens Østergaard 500.

Testamentarisk gave:

Fra boet efter Stella Birgitte Thorup har vi modtaget 144.566 kr.

Bidrag fra fonde og legater:

Bikubenfonden 30.000 til videoen "Arv og naturbevarelse", Danlind Miljøfond 264.033,67 til naturbevarelsesprojekt i Gabon, Snedkermester Axel Wichmann og Fru Else Wichmann's Fond 10.000 til WWF's fortsatte arbejde, Familien Hede Nielsens Fond 5.000 til regnskovsprojekter, Augustinus Fonden 40.000 til bevarelse af den europæiske bison i Rusland, J. Seifert-Sørensen's Legat 3.000 til regnskovsprojekter, Sparekassen Nordjyllands Fond 1.000 til WWF's arbejde, Margrethe og Johs. F. la Cours Fond 1.000 til regnskovsprojekter, Lund/Bugge's Legat 20.000 til vort fortsatte arbejde, Georg Bestle og Hustru's Mindelegat 20.000 til fremstilling af undervisningsmateriale, H.R. Frederiksen og Grevstien Frederiksen's Fond 120.000 til fortsat drift af WWF's afdeling på Madagaskar, 70.000 til beskyttelse af store pattedyr i Vietnam og 140.000 til naturbevarelsesprojekter i Balcikum, Mauritzen la Fontaine Fonden 50.000 til projekt "Rent Vand", Inge og Skjold Burnes Fond 150.000 til bevarelse af Estlands vådområder.

Ekstraordinære indsamlinger

Ved en jagttræning på Gjorslev Gods blev der indsamlet 3.017,25 kr. til WWF's arbejde.

Ved Danish Spring Rally, afholdt af Ole Sommer's Veteranbil Museum, blev der ved en velgørenhedsauktion indsamlet 21.373, kr. til projekt "Jaguaren i Sydamerika".

WWF takker for hjælpen.

WWF støtter danske projekter

Af Tommy Dybbro

WWF Verdensnaturfonden anvender kun en meget lille del af de indsamlede midler til projekter i Danmark. Langt det største beløb går til internationale formål, f.eks. de tropiske regnskove, vådområder i Afrika, Østeuropa samt andre projekter, der handler om bevarelse af naturens mangfoldighed. De følgende danske projekter har fået støtte i 1993 og 1994

Danske naturskove

I efteråret 1992 blev årets Pandapris uddelt til projekt "Biologisk mangfoldighed i Dansk Naturskov". Projektets formål er at sammenligne artsrigdommen (diversiteten) af dyr og planter i henholdsvis naturskove og forstligt drevne skove. I feltsæsonerne 1993 og 1994 undersøges dyre- og plantelivet i en række østdanske naturskove og et tilsvarende antal kulturskove, som drives forstligt. Resultaterne vil bidrage til en mere sikker viden om naturskovenes betydning for bevarelse af den biologiske mangfoldighed.

WWF-støtte i 1993-94: 250.000 kr

Kildeområder i Jylland

Med støtte fra EU-kommissionen og to danske fonde gennemførtes i 1993 en undersøgelse af 14 jyske kildeområder. Projektet har bidraget med øget viden om naturlige kildeområders økologiske status. Desuden har projektet kastet lys over, hvilken indflydelse forskellige kulturfaktorer har haft på naturlige kildeområder og deres nærmeste omgivelser. Endelig har undersøgelserne forbedret vores forståelse for, hvordan disse naturtyper kan opretholdes og forvaltes, så det interessante dyre- og planteliv, der er knyttet til kilderne, kan bevares.

WWF-støtte i 1993: 342.000 kr

Projekt vandspidsmus

Vandspidsmuseen fører en meget upåagtet tilværelse og dens levevis og status i landet er meget dårligt kendt. Meget tyder imidlertid på, at den lille insektæder er i stærk tilbagegang. For at belyse årsagerne til dette, og hvad der kan gøres for at skabe bedre betingelser for arten, indledte WWF i 1993, i samarbejde med Dyrenes Beskyttelse, og under ledelse af biologen Michael Carlsen fra Zoologisk Museum, en større undersøgelse af vandspidsmuseen og dens levevis. Den omfatter bl.a. en landsdækkende indsamling af oplysninger om arten, undersøgelse af dyrets krav til levestedet, dets fødevaner m.m. Projektet afsluttes i efteråret 1994.

WWF-støtte i 1993-94: 120.000 kr

Grønlands ørredelva

Fjeldørreden har altid spillet en vigtig rolle for den grønlandske befolkning. Hver sommer drager mange familier ud til ørredelvene for at fange den fede, næringsrige fisk. Imidlertid har hurtige både, effektive nylongarn og ikke mindst tabet af den traditionelle fangemetik medført et voldsomt overfiskeri i mange elve. Der er ikke nok med strammere lovgivning og kontrol for at få ændret disse forhold. Der må appelleres til befolkningens ansvarsfølelse. Dette er baggrunden for, at biologen Frank Wille, der tidligere har arbejdet succesrigt med beskyttelse af den grønlandske havørn, i 1993 fik tildelt Årets Pandapris til projektet "Grønlandske Ørredelva". I årene 1994-95 vil Frank Wille besøge nogle af de vigtigste ørredelva i Vestgrønland, tale med lokalbefolkningen om indførelse af en ny fiskeripraksis og udvikle planer for en bæredygtig fangst af fjeldørreder. De grønlandske medier vil i vid udstrækning blive inddraget.

WWF-støtte i 1993-94: 250.000 kr

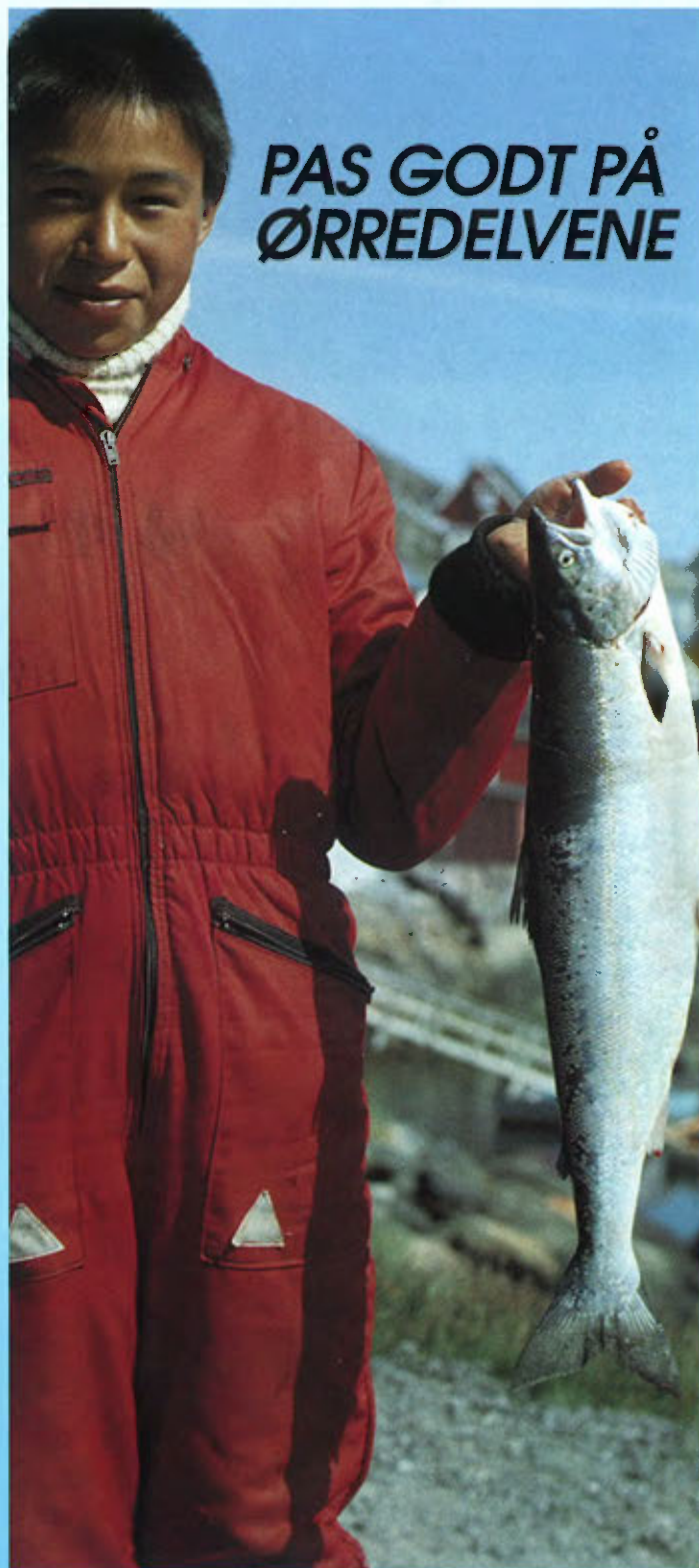

Foto: Frank Wille

Den årlige udflugt til ørredelven har stor betydning for mange familier. Fiskene ryges på stedet og kan så holde sig i lang tid fremover og dermed bidrage til familiens husholdning.

Danske rovfugle

WWF har tidligere givet økonomisk støtte til en række feltprojekter om status for danske rovfugle. Som opfølgning på disse projekter, der skete i samarbejde mellem WWF og Dansk Ornitologisk Forening, er der i 1994 udført et formidlingsarbejde om rovfuglenes aktuelle situation og deres udvikling i Danmark. For at nå ud til relevante målgrupper, der beskæftiger sig med rovfugle og har et betydeligt ansvar for beskyttelsen af disse fugle, er der bragt ialt 11 artikler, målrettet til tidsskrifterne: Jæger, Skoven, Dyrevennen, Herregårdsjægeren, Landsbladet samt Vækst (Hedeselskabet). WWF har finansieret omkostningerne til den nødvendige journalistiske research og sammenskrivning af disse artikler.

WWF-støtte i 1994: 27.000 kr

Danske padder

På baggrund af tidligere bevilling, suppleret med indsamlede midler fra bl.a. TV-udsendelsen "Med næb og klør" gennemføres fortsat en række projekter, der har til formål at forbedre situationen for de danske padder. Indsatsen koncentrerer om de mest truede arter, i form af sikring af vandhuller til løvfrøen, klokkefrøen og bjergsalamanderen.

WWF-støtte i 1993-94: ca. 150.000 kr.

Udstilling af hvalbilleder

I foråret 1993 turnerede en fotoudstilling med titlen "I hvalens kølvand" rundt til en række danske museer. Udstillingen bestod af 26 store farvefotografier, og med en ledsagende tekst viste den, hvordan de store hvaler opleves på tæt hold ude på havet. De smukke fotografier var taget af Peter Østrin, der de sidste fire år har arbejdet med hvalforskning og hvalfotografering. WWF gav støtte til udstillingen.

WWF-støtte i 1993: 6.000 kr.

Vadehavet har international betydning som overvintrings- og rasteplass for trækfugle. Og Vadehavet er arbejdsplads for mange mennesker i Danmark, Tyskland og Holland.

Foto: Peter Østrin

Projekt Nordhval

I et område mellem Jyske Rev og Norske Rende i Nordsøen, ca. 100 km fra den jyske vestkyst, er der registreret særligt mange hvidnæser, en lille hvalart, der kun sjældent kommer nær de danske kyster. Området kaldes "Orions Bælte", og i bestræbelserne på at ud-

forske det nærmere har Nordseemuseet i Hirtshals med skipper Peter Østrin fra havundersøgelsesskibet "Dana" i spidsen udarbejdet en hval-logbog, som sætter fiskere og andre søfarere, der passerer området, i stand til at identificere hvalerne og præcist angive, hvor dyrene er set. Dette er første

Fotoudstillingen med de mange dejlige hvalbilleder vakte stor opmærksomhed rundt om i landet.

fase i et projekt, som senere vil omfatte egentlig feltforskning i området. Dette kan føre til beslutninger om at stoppe uønsket menneskelig aktivitet i området for at sikre hvalerne. WWF har støttet udgivelsen af den nævnte hval-logbog.

WWF-støtte i 1994: 10.000 kr

Foto: Lone Eg Nissen

Vadehavet

WWF Verdensnaturfonden har i mange år betragtet beskyttelsen af dette enestående naturområde som en af sine vigtigste opgaver her i landet. Selv om Vadehavet i de senere år har opnået en betydelig grad af beskyttelse, sker der fortsat indgreb, som det er nødvendigt at kritisere og protestere mod. Arbejdet har omfattet udbredelse af information om Vadehavet, forskning i dyre- og plantelivet og i forureningens konsekvenser, samt anbefalinger til myndighederne med konkrete anvisninger på bedre beskyttelse af Vadehavet. I 1994 har WWF givet konkret tilsagn om økonomisk støtte til etablering af et Vadehavscenter i Vester Vedsted vest for Ribe.

WWF-støtte i 1993-94: 250.000 kr

LEVENDE NATUR
WWF

Effektivitet i højsædet

Sådan støtter jeg WWF
Verdensnaturfonden

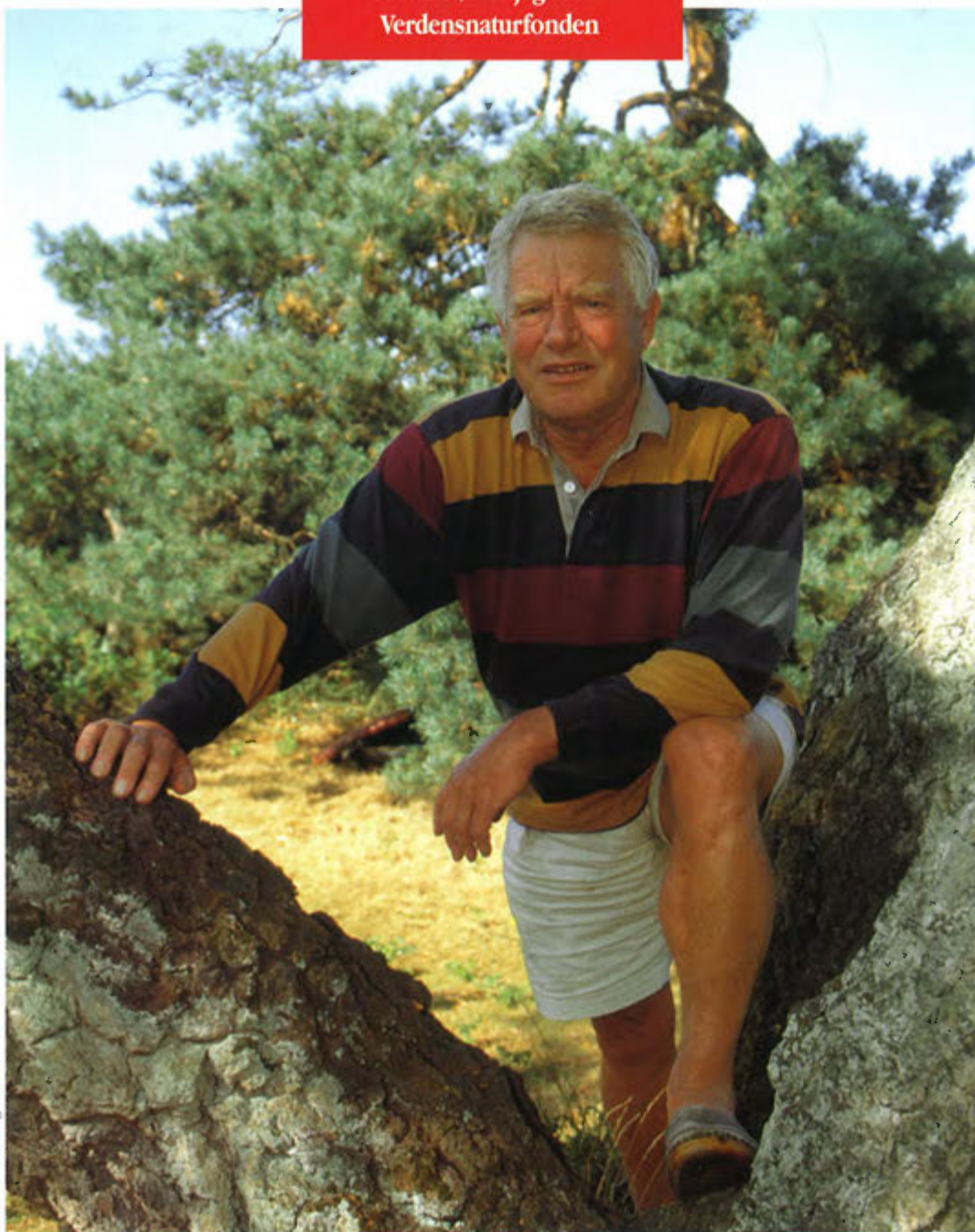

Foto: Nina Lemvig-Møller

Jeg har sat WWF ind i mit testamente. Det har jeg, fordi jeg mener, at WWF er betydeligt bedre til at sikre naturen end staten.

Først og fremmest arbejder WWF langsigter. Det slog mig allerede, da jeg først kom i forbindelse med organisationen i 1970'erne og igen i en kortere periode i 1983, da jeg var fungerende generalsekretær. Jeg blev ærlig talt dybt imponeret over de mennesker, jeg mødte i organisationen. Der var næsten ingen

grænser for deres engagement og visioner.

Med stor effektivitet arbejder organisationen sig hen imod sine mål. Det er en fordel, fordi det sikrer en høj grad af succes, og dermed skaber troværdighed. Men det er også en svaghed, fordi den form for indsats lægger beslag på næsten alle ressourcer langt ud i fremtiden. Og dermed forsvinder muligheden for at reagere spontant og rykke ud, når der opstår akutte behov.

WWF løser dette ved konstant at

Dick Gelbjerg-Hansen

samle penge ind hos private og ved at samarbejde med erhvervslivet omkring specifikke projekter. Det er fint, men det WWF først og fremmest har brug for er frie midler, som er til stede, når de akutte behov opstår. På den måde kan organisationen koncentrere sig om sine langsigtede mål og samtidig have et beredskab til de kortsigtede.

Ved at sætte WWF ind i sit testamente kan man sikre organisationen de frie midler, der er så nødvendige. Alle mennesker, der har fået rådighed over en kapital - uanset størrelsen - bør lave et testamente. Det forhindrer strid og ballade i familien: Man tildeler sine efterkommere det beløb, man synes de skal have. Resten af boet går til WWF. Og der er ofte mere i et bo, end man umiddelbart tror.

Da enhver arv til WWF er afgiftsfri, går alle midlerne ubeskåret til naturbevarelsesarbejdet. Denne undtagelse for afgift bekræfter i virkeligheden WWF's berettigelse. Som en erkendelse af, at staten ikke er i stand til løfte den opgave, det er at bevare naturen.

Jeg synes, at det er uansvarligt ikke at lave et testamente - det er som at give sorteper videre. Ja, det er faktisk ubegribeligt, at folk, der har talent og evne til at opbygge kapital, mangler viljen til at tage ansvaret for, hvad der skal ske med den kapital, når de selv engang er døde.

Derfor vil jeg råde alle til at tage en drøftelse med deres revisor eller juridiske rådgiver. Hvis man ikke har en sådan, kan man henvende sig til Jette Marie Kilsgaard, tlf. 42 11 02 43, som gerne rådgiver i den gode sags tjeneste. Hun kan iøvrigt give navne på kvalificerede specialister, hvor den første konsultation er gratis. Der er selvfølgelig fuld diskretion.

Det er helt rimeligt, at noget af den opsparede kapital går til at genoprette naturen. Siden industrialiseringen tog fart i begyndelsen af dette århundrede, har vi mindst talt misbrugt naturen - ja, faktisk er mange store kapitaller skabt netop på bekostning af naturen.

Det er i høj grad vores generation, der har ansvaret for at rette op på fortidens forsyndelser, og derfor er det også vores pligt at gøre noget ved det - og kan man ikke selv gøre det, kan man lade sin kapital hjælpe andre til at gøre det.

Jeg kan kun tilslutte mig en gammel indianerhovedings kloge ord: Vi arver ikke Jorden fra vores forældre - vi låner den af vores børn.

Dick Gelbjerg-Hansen